tus vini ac cornu cervi vel eboris addantur, &, adaptatis adaptandis, deſtillatio in cucurbita, arenæ balneo imponenda, leni ſubſtrato igne, inſtituatur. Initio parum ſpiritus tranſit, deinde autem ſal volatile ſiccum in alembicum adſurgit, quod inſequens ſpiritus aquoſior rurſus ſolvit, abluit, ac ſecum in receptaculum transfert.

SPIRITVS hic in principio aquæ inſtar limpidus eſt, paullo diutius autem adſervatus, aëre inprimis in vitrum ſæpiuscule admiſſo, colorem flavum conſequitur. Locum inter potentiora diaphoretica ac ſudorifera jure obtinet, & ſubinde etiam non contemnendas vires diureticas & antiſpasmodicas exſerit, præſertim, ſi ſuadente FRID. HOFFMANNO cum liquore anodyno minerali miſcetur. Interne a guttis 10. ad 30. datur.

SECTIO III.

DE

OLEIS.

CAPVT I.

DE

OLEIS ESSENTIALIBVS ÆTHEREIS.

§. I.

OLEA in genere in *Eſſentialia* & *Empyrevmatica*, atque priora iterum in *ætherea* & *unctuoſa* ſive *unguinoſa*, dividuntur. Alii, ad diverſum eductionis atque productionis

modum respicientes, illa in *expressa*, *cocta*, *infusa* & *destillata* distinguere consueverunt. Quod me attinet, admittere possum distinctionem utramque, quum hæc æque atque illa in tractatione fundamenti loco commode possit substerni.

§. II.

OLEA essentialia, sive coctione sola aut expressione, sive destillatione e corporibus expulsa ac separata sint, adpellationem hanc jure merentur, ceu fluida, quæ post segregationem e matrice sua, pristinam indolem perfecte retinent, ac penitus simplicis essentiam secum auferunt. Confestim enim in herbis, floribus, seminibus, fructibus, aliisque plantarum partibus aromaticis & balsamicis, oleo expresso, vel igne humido expulso, pristinus perit odor, perit sapor specificus, perit præcipua virtus, aut indicatæ aliæque proprietates tantopere debilitantur, ut vix amplius sensibus obviæ sint, quid? quod, matrix relicta cadaver exhibet, atque aridæ simillima videtur spongiæ, succo activo, qui vitam antea, qui activitatem largiebatur, vel prorsus, vel maxima tamen ex parte orbatæ. Sapor, odor, virtus, ac quævis reliqua simplicis dona excellentiora in oleo separato hærent concentrata. Educat scepticus, nisi labor displicet, destillatione humida omne oleum e cassia cinnamomea: Quid amplius postea illum in cucurbita vel vesica cuprea

reperturum credis? Nihil certe, nisi decoctum austeriusculum, & terrestria corticis stamina, forma externa cinnamomum quidem adhuc referentia, at insipida penitus, inodora, fatua & inertia: Exprimat pariter torcularis beneficio ex amygdalis dulcibus excorticatis, quidquid inhæret olei, ac gustu deinceps exploret, num sapore dulci, num virtute nutriendi amplius gaudeant amygdala, an potius recrementa exhibeant insipida & inepta, specificis viribus plane spoliata. Ad olea empyrevmatica, de quibus longe aliud judicium ferendum, commemorata extendi nequeunt. Hæc enim magis producuntur, quam educuntur, nec integra eapropter naturali sua indole atque mixtione, sed adustione valde transformata, & nova ignis sicci progenie, urinoso videlicet sale, imprægnata, prodeunt, adeo, ut rectius monstrosi simplicium abortus, quam genuini & formosi partus, vocari mereantur.

§. III.

OLEA ætherea, de quibus in hoc capite specialius agendum, fluida exhibent spissiuscula, inflammabilia, cum aqua per se non miscibilia, quoad maximam tamen partem volatilia, valde activa, odore fragrantissimo, sapore acri, aromatico, igneo, & colore vario, nunc flavescente, aureo, rubicundo, brunneo, nunc viridi, cœruleo, albido &c., prædita.

§. IV.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0182-4 DFG

§. IV.

CIRCA fluiditatem oleorum essentialium hujus classis multum occurrit discriminis, eademque in aliis major, in aliis minor, in plerisque tamen tanta atque tam constans deprehenditur, ut genuina, recentia, & in vitris probe obturatis adservata, in calore æque ac frigore liquiditatem suam diutissime retineant. In plerisque, inquam, neutiquam vero in omnibus, tanta est, ut neque frigoris, neque caloris actione auferatur. Dantur enim, cujus census sunt *oleum anisi*, *fœniculi*, *rosarum* &c., quæ in loco frigidiusculo facillime coagulum subeunt, ut sevum animale, pinguedinem, aut substantiam butyraceam albedine ac consistentia referant. Redit tamen fluiditas cum pristino colore, quamprimum vitra igni admoventur moderatissimo, aut saltem in calida manu aliquantisper detinentur. Optime igitur horum indoles genuina ex laudata in loco frigidiusculo ad coagulum promtitudine cognoscitur, & adulteria, cum ipsis a fraudulentis suscepta, deteguntur. Albidum quippe ac pingue ejusmodi coagulum ab adulterinis nunquam exspectandum, sed illa in frigido non minus, quam calido loco colorem suum flavescentem cum liquiditate retinent, aut sola tantum pars genuina, a reliqua portione secedens, seorsim coagulatur.

§. V.

PORTIO oleorum ſpirituoſa, de qua in ſequentibus fuſius diſſerendi occaſio erit, ordinaria quidem ac generalis fluiditatis cauſſa materialis recte æſtimatur, eademque paullatina exhalatione ablata, id, quod ſupereſt, ſpiſſitudinem contrahit: An vero in recenſitis oleis minor ad perennem fluiditatem habitudo itidem partis ſpirituoſæ penuriæ, an potius ſubſtantiæ reſinoſæ fixioris abundantiæ, aut ſingulari denique moleculorum minimarum figuræ adſcribenda ſit, nondum in clara luce poſitum eſt. Credo interim, cauſſam ultimam propius, quam præcedentes, ad veritatem accedere: De ſufficienti enim & proportionata principii ſpirituoſi inhæſione & præſentia nulla ratione dubitare licet, quum paucæ guttulæ ſatis diu odorem diffundant fragrantiſſimum, & oleum ſeminis aniſi præterea difficile admodum ab aqua, quam activis particulis ſub deſtillatione valde imprægnat, ſeparari poſſit, ut ideo etiam longe minor olei quantitas, quam elicita fuerat cum aqua, ſeorſim colligatur.

§. VI.

QVEMADMODVM olea ætherea fluiditate diſtincta ſunt, ſic valdopere pariter volatilitate ac gravitate ſpecifica differunt. Aliqua, ut *oleum ligni ſaſſafras*, *caryophyllorum*, *cin-*

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0184-5 DFG

namomi, *nuciſtæ*, *cochleariæ* &c., in aqua deſcendunt, alia aquæ innatant, aut ſupernatant, ut *oleum ſpicæ*, *rorismarini*, *majoranæ*, *thymi*, *aniſi*, *carvi*, *balſami de Copaiva* &c., & alia denique, quanquam pauciſſima, ut *oleum citri Italicum*, *lavendulæ* &c., ipſis ſpiritibus inflammabilibus innatant; quemadmodum hæc differentia per examina, cum lance adcuratiori inſtituta, dudum innotuit. *a*) Indicata gravitatis ſpecificæ diſcrepantia explorari quoque poteſt, quanquam minus exacte, per oleorum miſcelam cum ſpiritu nitri flammifico, aut oleo vitrioli rectificato. Quo ſpecifice enim graviora olea ætherea exiſtunt, eo promtius, infuſo ſpiritu nitri fumante, flammam concipiunt, & eo craſſiorem quoque atque copioſiorem, cum oleo vitrioli mixta, fumum eructant, & vice verſa. Teſtante enim experientia, omnium promtiſſime, infuſo ſpiritu flammifico, incenduntur *oleum caryophyllorum*, *cinnamomi*, *ligni ſaſſafras*, ac reliqua graviora, difficilius *oleum carvi*, *menthæ* &c., & difficillime, vel plane non, cetera, commemoratis ſpecifice leviora. A vehementi enim & celerrimo partium acidarum ac pinguium oleoſarum attritu inteſtino incenſio proxime dependet; adeoque cum ille longe minor ſit atque torpidior in ſpecifice levioribus, quam gravioribus, facile

a) Conf. HOFFMANNI *Obſ. phyſico-chym. ſelect.* p. 7.

constare opinor, cur priora etiam rarissime, vel nunquam, in motum igneum flammantem redigantur. Non credo tamen, solam hanc caussam sufficere; sed major procul dubio aquæ inhærentis copia motum igneum in levioribus simul impedit, cujus rei veritatem mox dicenda magis probabunt.

§. VII.

CAVSSA, cur olea nonnulla graviora, alia leviora sint, non adeo quidem manifesta est, ad differentem tamen aquei principii quantitatem, partim etiam ad differentem substantiæ spirituosæ ac resinosæ proportionem præcipue videtur redundare. Notum enim est, 1) quod olea specifice graviora, cujus census sunt *oleum caryophyllorum*, *cinnamomi* &c., plerumque in calidis regionibus inveniantur, ubi ob climatis rationem intensior solis æstus vera principia constitutiva magis concentrat, & interlabentem aquam superfluam expellit, 2) quod olea graviora, uti dictum fuit in antecedentibus, facilius, adfuso spiritu fumante, incendantur, quam leviora; manifesto documento, plus veræ substantiæ inflammabilis, minus vero phlegmatis, illis inhærere. Notatu denique dignum est, oleum terebinthinæ, igne sicco destillatum, pondere superare oleum terebinthinæ, cum aqua prolectum. Hic enim unusquisque videt confestim, quod sub humida destilla-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0186-7 DFG

tione plus aquæ ſeſe immiſceat, & oleum proinde levius reddat.

§. VIII.

RESPICIENDVM præterea eſt ad diſcrepantem ſubſtantiæ ſpirituoſæ ac reſinoſæ proportionem. Certo enim certius eſt, portionem oleorum reſinoſam, quæ mobili principio ſpirituoſo matricem præbet, ſibi relictam, aqua eſſe graviorem, & iſtud ex adverſo, pariter ſeorſim ſpectatum, aqua levius. Quando igitur in oleo quodam pars reſinoſa abundat, & in eodem minor comparative ſpiritus quantitas hoſpitatur, oleum ad aquæ fundum deſcendere debet: Quod ſi vero ſpiritus quantitas relative major ſit, oleum innatat, dum ſcilicet ſpiritus, ceu fluidum ſubtiliſſimum, leviſſimum ac mobiliſſimum, partem craſſiorem ac graviorem, cum qua intime remixtus eſt, ſuſtentat in aqua, & leviorem reddit. Veritate hæc niti, etiam ulterior experientia confirmat: Ordinario enim olea graviora plus comparative ſubſtantiæ reſinoſæ poſſident, quam leviora, & leviora quoque, quod validum utique argumentum æſtimandum, temporis ſucceſſu, poſtquam magnam ſpiritus jacturam fecerunt, graviora, quam antea, evadunt. Haud errabit denique, qui diſcrepantem intermixti principii terrei quantitatem inter differentis gravitatis ſpecificæ cauſſas referet, & illa, quæ mul-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0187-3 DFG

tum terræ in mixtione ſua gerunt reconditum, graviora, & ea ex adverſo, quæ parum terræ continent, leviora declarabit. Probabilem inter alia hanc opinionem fumus reddit, qui craſſior atque copioſior e deflagrantibus oleis gravioribus, quam e levioribus, evolvitur, dum planum omnino teſtimonium præbet, plus terræ adeſſe, ac ſimul abripi in auras, quando graviora, quam quoties leviora igne ac flamma conſumuntur.

§. IX

QVANQVAM olea ætherea, ſive ſint ſpecifice graviora, ſive leviora, calore & igne facile in effluvia reſolvantur, gravitas tamen & volatilitas non pari ſemper paſſu ambulant. *Dantur enim olea*, quæ *inſigni* prædita ſunt volatilitate, & nihilominus *inter* graviora, fundum in aqua petentia, militant. Exemplum ſuggerat *oleum cochleariæ*, quod in aqua quidem deſcendit, & tanta nihiloſecius volatilitate pollet, ut in vitris, per varia etiam obturamenta munitis, cuſtodiri nequeat, niſi vaſculum aquæ frigidæ immergatur & in cella ſubterranea adſervetur: Odorem præterea ſpargit penetrantiſſimum, qui nares fortiter ferit, & partes capitis interiores adficit. Quoad acrimoniæ ac volatilitatis gradum ejusdem propemodum conditionis ſunt *olea thymi*, *mari veri*, *ſaturejæ*, *origani Cretici*, præterquam, quod aquæ innatent, &

inter leviora idcirco locum obtineant. *Oleum thymi*, præsertim adhuc recens, tam penetrans deprehenditur, ut halitus ejus vitri obturamenta permeent, ac validam in naribus, si illæ propius admoveantur vitro, vim ptarmicam exserant: Immo, quando hujus olei pauxillum cuti teneriori, in vultu aut alia corporis parte illinitur, ardoris atque dolorificæ rosionis sensum excitat. E quibus liquido patescere existimo, inter graviora æque ac leviora olea reperiri quædam, cæteris volatiliora, adeoque eminentiori volatilitati partium non semper majorem levitatem aggregati junctam esse.

§. X.

COLOR, quo olea statim post destillationem tincta inveniuntur, in paucissimis durabilis est, & paullo post, vel temporis tamen successu, præsertim, si aëri sæpius in vitrum accessus pateat, valdopere mutatur. *Oleum chamomillæ vulgaris* v. g., ut & *florum millefolii*, præcipue *nobilis*, sub destillatione & post eandem, amœnissimo colore suo cœruleo oculos recreat; ast gaudium hoc non adeo diu perseverat, sed, brevi elapso tempore, idque citius atque certius, si aër frequentius in vitrum admittatur, aut illud ipsum non penitus ad orificium usque oleo repletum sit, cum colore evanescit: Disparet, inquam, color cyaneus, eidemque mox

flavus, tandemque brunneus ſuccedit. *Oleum menthæ* rite deſtillatum initio ſuccinum flavum colore æmulatur, poſtea, vix aliquot interjectis diebus, quin citius nonnunquam, colorem ex flavo rubicundum, tandemqne obſcure rubrum induit. *Oleum ſalviæ* poſt deſtillationem gratiſſimo ſeſe virore commendat, poſt viginti vero horarum decurſum, amiſſo colore viridi, brunneum dilutiorem adquirit: Notari tamen oportet, idem oleum, ſicuti aliquoties expertus ſum, ſub deſtillatione non viridi, ſed flavo ſuccineo colore tinctum, prodire, & illum quoque deinde absque ulla mutatione conſtanter retinere. *Oleum caryophyllorum* primo album eſt, aut dilute flaveſcens, tandem evadit flavum & ex flavo brunneum. *Oleum roſarum* genuinum, & *oleum aniſi* in frigore coagulantur, & albedine ſevum puriſſimum referunt, vix autem intrante calore reſoluta, & ad priſtinam reducta fluiditatem, priſtinum pariter colorem flaveſcentem recuperant; & ejusmodi coloris metamorphoſes in plerisque oleis æthereis reliquis pene quotidie Chemicis obviæ ſunt.

§. XI.

PRÆTER aërem multum quoque ad colorem in oleis mutandum ipſe ignis, ſub deſtillationis actu vel mitior adhibitus, vel fortior, confert. *Oleum thymi* v. g., blando igne

deſtillatum, ordinario ſuccinea gaudet flavedine, quum rubro ex adverſo imbutum prodeat colore, quando ignis juſto fortior veſicæ cupreæ ſubſternitur, & oleoſæ proinde moleculæ leviſſimam quandam aduſtionem patiuntur, ac, violentius abreptæ, ſecum plures partes reſinoſas educunt. Subinde etiam differens calor æſtivus cauſſa exiſtit, ut hoc anno ex eadem planta oleum colore ſaturatiori, altero dilutiori præditum eliciatur. Plus vice ſimplici enim annotavi, *oleum majoranæ* flavedine gaviſum eſſe longe ſaturatiori, quando ex herba, quæ æſtate ſicca calidiori ad perfectam pervenerat maturitatem, eliciebatur, quam quoties ex herba, ob conſtitutionem aëris humidam, pluvioſam, frigidiorem, comparative immaturiori eductum fuerat. Idem etiam apud alia olea, præprimis *oleum lavendulæ*, ſæpius obſervare mihi contigit.

§. XII.

HAVDQVAQVAM denique ſilentio premendum erit, diſcriminis quidquam animadverti inter oleum, quod initio deſtillationis copia largiori evocatur, & inter oleum, ex eadem planta, ultimo igne fortiori, adeoque violentius, expulſum. Prius quippe ordinario dilutiori, poſterius ſaturatiori colore pollet. Cavendum quoque, ne olei color, ab inhærentibus veſicæ aut vaſis refrigeratorii canali particulis alterius olei induratis, vel etiam

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0191-7 DFG

ab enato viridi æris impressus, pro nativo genuino erronee habeatur. Dantur enim olea, cujus census est *oleum chamomillæ* ac *millefolii*, quorum relictæ moleculæ, post indurationem aliquam, tam pertinaciter vasis destillatoriis adhærent, ut aqua calida vix elui queant. Quamprimum autem nova destillatio instituitur, a transcendente oleo absterguntur, idemque peregrino colore imbuunt. Et illud quoque accidit, quando succi acidi acriores, qui singulis propemodum vegetabilibus inhærent, hinc inde in vesica cuprea, aut canale, ubi stannum deficit, aut successive abrasum fuit, cuprum corrodendo, viride æris produxerunt.

§. XIII.

CIRCA saporem & odorem, quo olea ætherea instructa sunt, non adeo singularia veniunt notanda. Cuncta enim odore fragranti balsamico, nec minus sapore acri, igneo, urente, vel pure aromatico, vel mixto ex amaricante, aut dulci & aromatico gaudent, ita tamen in singulis distincto, ut gustu & olfactu discerni queat. Odor unice a parte volatili spirituosa, sapor vero partim, & quidem primario, a substantia spirituosa, partim a crassiori atque fixiori portione resinosa dependet, adeoque odor perfecte auferitur, sapor vero magis saltim minusve

minuitur, quamprimum pars volatilis exhalatione, aut alio modo ſejuncta fuit. Notatu dignum eſt, olea nonnulla, quamdiu ſimplicibus ſuis inhærent, longe acriora eſſe, quam ſeparata, & vice verſa. V. g. *Oleum citri Italicum* in cortice valde temperatum eſt, poſtquam autem expreſſionis, aut, quod in Italia &c., fieri ſolet frequentius, ſcarificationis adminiculo ſecretum fuit, longe majorem linguæ imprimit acredinem; *oleum caryophyllorum* ex adverſo in caryophyllis acrius eſt atque calidius, quam rite inſtituta deſtillatione humida ſeparatum: Immo, *oleum ſinapi expreſſum* acredine deſtitutum & ſubdulce potius ac temperatiſſimum reperitur, etiamſi ipſum ſemen, præſertim recens, valde acri ſapore gaudeat. Oleum citri enim, in corticis veſiculis adhuc latens, multis particulis aqueis & gummeo-viſcoſis, quæ calidam acredinem minuunt, oleum caryophyllorum autem, craſſa, copioſa, ac valde ignea reſina, quæ acredinem auget, remixtum eſt. Ita tamen hæc ipſa neutiquam intelligenda erunt, ac ſi acredo & indoles ignea reſinæ duntaxat tribuenda eſſet, ſed memoratis ſaltem indicare volui, corpus, ex oleo & reſina, arctiori interveniente connubio, mixtum, ſolo oleo, ac ſola reſina acrius eſſe atque fervidius.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0193-9 DFG

§. XIV.

INDE etiam vera cauſſa elucceſcit, cur oleum caryophyllorum expreſſum, aut fortiori igne ex vaſe humiliori, vel etiam per deſcenſum, deſtillatum, ſaporis acredine & ignea indole longe ſuperet oleum caryophyllorum, ſufficienti quidem, comparative tamen moderatiori igne, prolectum. Hoc ſcilicet ſub deſtillatione blanda paucas ſaltem, easque teneriores, particulas reſinoſas ſecum abduxit, illud contra craſſiori ſubſtantia reſinoſa ſcatet. Quod igitur in Hollandia venditur, ordinario oleo expreſſo remixtum, aut igne intenſiori, ut omne, quod ineſt oleum, expellatur, deſtillatum eſt.

§. XV.

EX proprietatum hactenus commemoratarum nonnullis, calidiorem vel temperatiorem olei cujuscunque indolem cognoſcere poſſumus: Quæ enim eminentiori gravitate ſpecifica, ac ſimul forti odore, & ſapore valde acri atque igneo pollent, reliquis calidiora exiſtunt, & vice verſa. Cavendum tamen, ne uni teſti, h. e., vel ſoli odori, aut ſapori, aut ſoli gravitati ſpecificæ fidem adhibeamus, ſed ad proprietates haſce conjunctim reſpiciendum erit. Dantur enim, quæ ſatis fortem quidem odorem ſpargunt, & remiſſiori nihiloſecius ſapore & minori gravitate ſpecifica, adeoque etiam tempe-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0194-5 DFG

ratiori indole gaudent, & inveniuntur vice versa, quæ debili pollent odore, & eminentiori tamen gravitate specifica, acredine, & calidiori eapropter indole instructa sunt. Nonnunquam etiam supra recensita mixtio oleorum cum spiritu nitri flammifico in subsidium vocanda est, ut certius ex majori vel minori ignem concipiendi habitudine, itemque ex fumi densitate ac copia innotescat, an graviora aut leviora, adeoque calidiora aut temperatiora sint.

§. XVI.

OLEVM essentiale æthereum quodcunque ex duabus constat partibus essentialibus, nimirum ex *parte subtili, mobili, volatili, spirituosa*, & ex *parte crassiori, fixiori, resinosa*. Illa *animam* quasi constituit, ac totum actuat, eidemque fluiditatem, volatilitatem, odorem, aliasque proprietates specificas impertit: Hæc autem *matricis* munere perfungitur, &, partem spirituosam retinens, impedit, quominus, aëre accedente liberiori, vel calore intrante, confestim diffletur ac dissipetur. Hinc prior etiam ob insignem activitatem a quibusdam *spiritus rector*, posterior, ob tenacitatem & inertiam, *corpus* vocatur.

§. XVII.

QVAMVIS substantia crassior resinosa partem spirituosam quasi custodiat, & præfestinam ejus dissipationem impediat, prohibere

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0195-1 DFG

tamen nequit, quominus paullatina exhalatione magis magisque, immo tandem penitus, auferatur, præsertim, si olea in vitris apertis, vel operculo negligentius munitis, adservantur: Temporis enim progressu spissiora evadunt, & tantum de odore, sapore, & viribus amittunt, quantum de spiritu amiserunt. Citius ille exhalando separatur, quando certa olei quantitas orbi vitreo, igni moderato superimposito, infunditur: Intra breve nimirum tempus portio ætherea in auras aufugit, aërem ambientem specifico olei odore impræg̃nat, ac nil, nisi massam spissiusculam ac torpidam relinquit. Obtinetur etiam partis æthereæ separatio per abstractionem superfusi alcoholis in cucurbita, itemque per agitationem olei & conquassationem temporariam in aqua calida aut tepida. In casu priori adfusus vini spiritus rectificatissimus partem spirituosam olei, relicto magmate tenaci resinoso, pristinis viribus, pristino odore, & sapore, maximam partem orbato, secum in receptaculum educit. Aliter comparatum esse observamus, quoties oleum cum aqua destillatur: Integrum quippe cum eodem transcendit, quoniam aquæ gravitas specifica plerumque cum olei gravitate pari passu ambulat, vel illa ipsa persæpe major est. Non contradicunt hæc supra memoratis: Aliud enim est destillatio olei cum aqua, aliud

olei agitatio cum aqua tepida. Sub agitatione enim multæ partes ſpirituoſæ in aquæ poros tranſeunt, eandemque ſpecifico olei odore ac ſapore &c., imbuunt, ut ideo oleum ſuperſtes, ſi operatio hæc cum aqua tepida recenti ſæpius reiteretur, pene iners reddatur, & magis reſina ſemiliquida, quam amplius oleum, eſſe videatur.

§. XVIII.

QVEMADMODVM autem partes olei ætherei eſſentiales vario modo ab invicem ſeparari poſſunt; ſic pariter ſpiritus reſtitutio ſuccedit, quando oleum, diuturna exhalatione ſpiſſius redditum, aut magma reſinoſum, poſt agitationem in aqua tepida, aut deſtillationem cum ſpiritu vini, relictum, denuo recenti ſuæ plantæ additur, & more ſolito nova deſtillatio humida inſtituitur. Pleraque enim ſimplicia odorata aromatica & balſamica plus ſpiritus continent, quam præſens reſina tenerior recipere, & in guttas ſeu oleum ſubſtantiale cogere & concentrare valet: Hinc addita matrix reſinoſa ſpiſſior, ſub repetita cum planta recenti deſtillatione, de novo ſufficientem ſpiritum recipit, & priſtinam fluiditatem ac dotes ſpecificas reliquas, præſertim cum aqua & calor humidus manus porrigant auxiliatrices, recuperat.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0197-2 DFG

§. XIX.

INTIMAM olei ætherei cujuscunque mixtionem *partes inflammabiles, ſalino-acidæ, aqueæ & terreæ teneriores*, ſub certa quidem, aſt hactenus a nemine adcurate determinata, quantitate & proportione, ingrediuntur; quemadmodum hanc veritatem præ reliquis olei ætherei compoſitio ex *acido vitrioli graviſſimo* & *alcohole*, itemque ex *camphora* & *aqua forti* ſufficienter probat. Primum experimentum' jam in *Sectionis I. capite quarto* deſcriptum eſt, poſterius autem, cujus nulla hactenus mentio uberior facta fuit, hoc loco recenſebo: Superfunduntur nimirum parti uni camphoræ partes duæ vel tres ſpiritus nitri rectificati, & vitrum, obturamento probe munitum, leni committitur digeſtioni; ſic intra aliquot horas camphora fluida evadit, & in oleum mutatur, quod menſtruo perfecte innatat. Hoc oleum partibus acidis nimium abundat, & facile igitur, adfuſa aqua frigida ſimplici, denuo diſſolvitur, ita ut camphora transformata ad priſtinam formam & conſiſtentiam redeat. Sub hac olei veri geneſi neque ſolutio, neque fuſio camphoræ, ſed nova plane ac ſingularis ſyncriſis, contingit. Camphora enim, quæ falſo oleum creditur coagulatum, bina elementa, nimirum *terreum* & *inflammabile*, aqua fortis autem *ſalino-acidum* & *aqueum* prin-

principium ſuppeditat, & ex proportionata horum unione oleum demum gignitur, non adeo firmæ tamen, uti dictum, mixtionis, quoniam acidum craſſius juſto largiori quantitate eandem ingreditur.

§. XX.

RECENSITA deſideratæ elementorum demonſtrationi quidem ſufficere poſſent, verum, ne ſcepticis ullus relinquatur ſcrupulus, aliquot pariter diacriſeos exempla, quorum alia unicum ſaltem, alia duo aut plura elementa commonſtrant, breviter recenſebo. *Inflammabile principium*, ceu præcipuum, optime oleorum incenſione atque deflagratione detegitur: Noſtro enim ævo cuilibet notiſſimum eſſe debet, quod illa materia, quæ, in celerrimum & ſpecificum quendam motum vorticoſum redacta, flammam format, & ſingulis corporibus inflammabilibus igneſcendi ac deflagrandi habitudinem fœneratur, phlogiſta ſive ſulphurea ſit, ſub deflagrationis actu tenerrime roſolvenda. Quare, cum olea non tantum per ſe tota poſſint incendi, & flamma lucidiſſima, non tamen absque fumo, conſumantur, verum etiam in plerisque corporibus reliquis flammam poſt incenſionem alant, in clara utique luce poſitum erit, olea præ reliquis copioſo inſtructa eſſe principio phlogiſto, idemque illis præcipuam largiri eſſentiam.

§. XXI.

LVCIDA quidem flamma, uti dictum, olea consumuntur, cedunt tamen in hac parte spiritibus inflammabilibus, quippe qui pacate & absque ullo fumo deflagrant, ac penitus, nullo relicto cinere, consumuntur, cum contra olea fumum extrudant, & admotis corporibus aliis fuliginosam adponant materiam. V. g., quando oleum quoddam in cochleari aut alio vasculo accenditur, eidemque charta alba, aut aliud cochlear sub deflagratione desuper admovetur, nigra ipsis fuligo adhærescit, quæ de principii terrei præsentia planum adfert testimonium: Non credendum tamen, fuliginem hanc unice e terra constare; provide enim abrasa, & in unam collecta molem, in aëre libero candente filo ferreo denuo accendi potest, ita, ut intra breve tempus penitus aufugiat in auras, immo, si oleum flammula minori & tranquilla in aëre libero ardeat, nihil plane fuliginis in conspectum venit, & partes terreæ cum reliquis principiis, in motum flammantem conversis, insensibiliter in auras abripiuntur. Copiosius fuliginosa & carbonaria hæc materia phlogisto-terrea colligitur, quando olea aliquoties ex retorta vitrea munda in arenæ balneo destillantur. BOYLE destillationem toties reiteravit, donec omne propemodum oleum in massam spongiosam, fixam, nigram, quæ habitu externo terram

referebat, & ſucceſſive in retorta relinquebatur, mutatum fuerit.

§. XXII.

PRINCIPIVM *ſalinum acidum* paullo difficilius ſeparatur, ut ideo etiam nonnulli iſtud plane negare, & oleorum acrimoniam a ſolo motu particularum, non actu, ſed potentia ignearum, derivare haud dubitaverint. Sed hic quoque non deficiunt media, quibus illud ita poteſt extricari, ut ſenſus quodammodo incurrat. HOMBERGIVS uncias quinque olei cujusdam ætherei ſuper uncias quindecim cretæ puræ octies abſtraxit, & ſic ſalis drachmas duas & grana quadraginta quatuor, itemque aquæ admodum ſalſæ unciam unam cum dimidia obtinuit. Evolvitur etiam quoad partem acidum hoc oleorum elementum, addito ſale fixo alcalico, & a reliquis principiis ſequenti modo perfecte ſeparatur: Succeſſive nimirum ſali tartari puro, in tabula marmorea optime lævigato & tritura in ſubtiliſſimum pulverem redacto, oleum quoddam deſtillatum, v. g., oleum terebinthinæ, aut lavendulæ &c. inſtillatur, & cum illo protracta per aliquot horas trituratione probe miſcetur, ut maſſa habitu externo pultem referat, nec oleoſa amplius pinguedo ſeorſim cernatur: Deinde maſſa hæc aëri libero, præſertim tempore æſtivo, paullo diutius exponitur, donec ſal exſiccatum denuo lævigari, rurſumque oleo imbui poſſit, & hic

labor tamdiu reiteratur, usque dum duæ ad minimum olei libræ ab una salis tartari uncia sub iterata imprægnatione atque tritura absorptæ fuerint; quo facto, massa iterum siccata aqua simplici solvitur, solutio per filtrum trajicitur, & omne liquidum e cucurbita humili abstrahitur, sic sal medium in fundo remanet, quod repetita solutione, filtratione & evaporatione ad formam crystallinam redigi potest. *a*)

§. XXIII.

CHYMICIS hisce argumentis practicis accedit, quod in oleis quibusdam, in vitris probe obturatis diu adservatis, interdum miculæ albicantes, crystallorum salinarum instar concretæ, adparuerint, quæ in unam, vel plures massulas grandiores congregatæ, monstrante ulteriori scrutinio, vel *camphoræ speciem*, vel *sal volatile oleosum*, floribus benzoinis analogum, & probandæ igitur acidi inhæsioni egregie pariter inserviens, sistebant. SLARE massulas ejusmodi candidas atque saliniformes vidit in oleo cinnamomi *b*), GODOFREDVS in oleo menthæ, matricariæ ac terebinthinæ rectificato *c*), JO. MAVD in oleo ligni Sassafras *d*), & DANIEL CRVEGERVS ut & SCHROECKIVS in oleo majoranæ. Hoc postremum totum

a) Conf. FR. HOFFMANNI *Obs. physico - chemicæ select.* p. 51. *b*) *Transact. Angl. Comp. T. III. p. 362.* *c*) V. *Memoir. de l'Acad. Royale des Sciences de Paris, Ann. 1721.* *d*) V. *Hamburg. Magazin, Band. 4. p. 499.*

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0202-4 DFG

in corpus albicans ſalinum videbatur concretum, ad olei tamen fluiditatem ac formam, cum pauxillum ejus ferro calefacto imponeretur, redibat, ac ſenſim, relicta ſaltem exigua olei craſſioris vel potius maſſæ reſinoſæ portiuncula, in auras evolabat. Portio alia, in rectificatum vini ſpiritum injecta, promte ſolvebatur, & ſolutio, aqua frigida adfuſa, aliquantulum ſtatim lacteſcebat. Cum ſpiritus in balneo arenæ blando igne abſtraheretur, reſiduum in cucurbita clarum evadebat, & ulteriori poſtmodum evaporatione partibus aqueis liberatum, in maſſam albidam, floresque, argenteo quaſi nitore ſplendidos & ſapore paullulum nauſeoſo præditos, concreſcebat. Flores hi, *aqua iterum iterumque ſoluti*, neque oleo tartari p. d., neque oleo vitrioli inſtillato, quicquam ad fundum demittebant, calefacto ferro autem impoſiti, rurſus oleoſam fluiditatem adquirebant, & paullatim, diffuſo debili majoranæ odore, in aërem, exigua ſaltim albicantis pulviſculi parte relicta, aufugiebant.

§. XXIV.

OLEA eſſentialia ætherea ex ſolis *plantis*, earundemque partibus, v. g. *radicibus*, *herbis*, *floribus*, *lignis*, *corticibus*, *ſeminibus*, *fructibus*, *reſinis* &c., *deſtillationis humidæ* beneficio eliciuntur. Bituminoſa enim atque balſamica regni mineralis concreta, uti *ſuccinum* & *ambra*, oleum ſuum eſſentiale, ob arctiorem

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0203-0 DFG

cum reliquis partibus conſtitutivis unionem, absque igne violentiori atque deſtillatione ſicca dimittere renuunt; & in regni animalis corporibus, ſi exceperis *formicas*, e quibus B. NEVMANNVS, *a*) verum & ſubſtantiale oleum æthereum aliquoties eduxit, olea æthereа vel plane deficiunt, vel tam exigua tamen quantitate paucis quibusdam inhærent, ut mole conſpicua ſub deſtillatione humida plane ſequeſtrari nequeant. Occurrunt quidem concreta quædam pinguia, fortiſſimo odore balſamico prædita, ut *zibethum* & *caſtoreum*, quæ, advocatis certis encheireſibus, exiguam olei quantitatem reddunt; at iſtud magis balſamica pinguedo, igne violentiori fluidior reddita, quam verum atque completum oleum æthereum, æſtimandum eſt.

§ XXV.

CVNCTA vegetabilia, quæ recentia & ſiccata naribus odorem balſamicum, & linguæ ſaporem ſimilem vel aromaticum imprimunt, oleum quidem æthereum largiuntur, cavendum tamen, ne ab odoris fortitudine ſemper concluſio ad olei quantitatem formetur. Reperiuntur enim, quæ copioſo quidem ſpiritu, adeoque forti etiam odore pollent, & parum nihilominus olei fundunt, uti ſunt *calamus aromaticus*, *ruta*, *ſalvia* &c.: Dantur rurſus

a) *In der Lection von Ameiſen p. 351. ſeq.* item *In Actis phyſico-medicis A. N. C. Vol. 2do p. 304. ſeq.*

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0204-6 DFG

alia, debili tantum odore prædita, quæ ſatis notabilem tamen olei copiam largiuntur. Odor enim plantarum non ſimpliciter ab oleo ſubſtantiali, ſed magis a parte mobili ſpirituoſa, tum ipſi oleo, tum reliquo ſucco nutricio inhærente & continua prodeunte exhalatione, dependet. E quibus liquido pateſcit, odorem & ſaporem nobis quidem olei, & adhuc magis ſpiritus præſentiam monſtrare, quantitatem vero ipſam demum praxin chemicam detegere.

§. XXVI.

CHYMICVS e multis ac variis triplicis naturæ regni corporibus oleum eſſentiale æthereum educere quidem ac ſeparare, neutiquam vero in iis producere valet. Quicquid enim ineſt, vel reliquis pridem partibus ſub certa quantitate intermixtum hæret, vel in certis *veſiculis* ſeu *cellulis membranaceis*, quod in plantis earundemque partibus ſolenne eſt, ſeorſim poſt ſecretionem collectum, reperitur. Conveniunt hæ veſiculæ, & hinc inde obviæ veſicularum catenæ cum panniculo adipoſo animantium, in quo pinguedo colligitur, & quanquam illæ non in omnibus plantis viſui pateant, in multis tamen in conſpectum veniunt. Conſpiciuntur v.g. in *cortice cinnamomi*, *nuce moſchata* diſſecta, *baccis juniperi*, *radice zedoariæ*, *mei*, *angelicæ*, *helenii*, *imperatoriæ*, *ireos Florentinæ* &c. In baccis juniperi materiæ dulci gummoſæ paſſim interjectæ

ſunt, & clarius inprimis viſum incurrunt, quando oleum ſucceſſive exareſcens in ſandaracham mutatur. Vnde ratio patet, cur extractum baccarum juniperi, cum aqua ſimplici lenioris beneficio digeſtionis paratum, eminentiori dulcedine gaudeat, extractum autem cum ſpiritu vini, aut coctione mediante confectum, dulcem quidem, aſt acri & amaricante remixtum, ſaporem linguæ imprimat.

§. XXVII.

VERO videtur ſimillimum, quod oleum laudatis veſiculis incluſum, paullatim iterum in planta viva reducatur ad circulum, &, reliquis ſuccis mixtum, tempore neceſſitatis, ſimul nutritioni impendatur, æque ac pinguedo in animantibus, quæ, ob morbos, adpetitu proſtrato, aut diuturniori ob alimenti defectum jejunio laborant. Haud credendum cæteroquin, uſum indicatum, quem oleum hoc plantis præſtat, eſſe unicum ac ſolum: Tegit etiam, quod pridem dictum fuit, præſertim corticis veſiculis incluſum, partes interiores inſtar panniculi adipoſi, tubulos teneriores defendit, frigus arcet, adeoque impedit, quominus iſtud hyeme altius penetrare, & ſuccum aquoſum, cum mox inſequente plantæ interitu, coagulare poſſit. Hinc etiam obſervamus, ſapientiſſimum Creatorem in plantis, hyeme etiam virentibus, cujus cenſus ſunt *abietes*, *pini* &c., trunci & ramorum corticem numeroſioribus

veſiculis, oleo turgidis, donaſſe, ut frigoris violentiam facilius eludere queant. Ita quoque in harum arborum nonnullis veſiculæ ſubinde oleo replentur, ut iſtud, a mole nimia & quotidie aucta diſruptæ, effundant, quod poſtea, ablato ſpiritu mobili, in piceam reſinam induratur.

§. XXVIII.

SINGVLAREM quoque meretur attentionem, quod oleum in plantis quibusdam ſingulis partibus promiſcue, in aliis & quidem pleriſque huic tantum vel illi parti, v. g. *radici* ſolum, aut *foliis*, *cortici*, *floribus*, *ſeminibus*, *fructibus* &c., innaſcatur. Sic *lavendula*, *nardus* &c. illud primario in floribus, *majorana* & *thymus* in foliis, *angelica* & *imperatoria* in radice, *aniſum*, *fœniculum* in ſemine, *arbor caryophyllifera* in fructu, *pomum citreum* in cortice flavo exteriori, & ſic porro, gerunt reconditum. Intereſt itaque, ut chymicus præcipuum olei in plantis receptaculum cognoſcat, immo multum intereſt, ſi alias oleum copioſius impetrare velit, ut plantæ juſto tempore, quo oleo maxime ſcatent, colligantur. Generaliter radices optime effodiuntur tempore vernali, vel nonnullæ etiam ad finem properante hyeme, priusquam germina protrudant. Folia decerpuntur, quando florum eruptio inſtat, flores, quamprimum ſeſe perfecte explicuerunt, aut capſulam ſeminalem formare incipiunt, & ſemina denique atque

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0207-3 DFG

fructus, quando ad debitam pervenerunt maturitatem. Sic pariter cum lignis, resinis, lachrymis &c. comparatum est, quorum priora hyeme præprimis, quo tempore succi circulus segnior est, nec foliorum nutritioni impenditur, rescindenda sunt, posteriores autem, lachrymæ videlicet & resinæ, vel liquidæ adhuc, vel tamen, si fieri potest, paullo post indurationem destillationi subjiciendæ erunt. Valent tamen relata solummodo in genere, & apud nonnullas igitur species exceptionem admittunt.

§. XXIX.

HVMIDÆ oleorum destillationi plerumque specierum *maceratio* præmittitur: Tantum videlicet aquæ, a priori ejusdem, vel analogi subjecti destillatione residuæ, vel, hac deficiente, saltem simplicis fontanæ aut fluvialis speciebus integris, vel, id exigente textura, grossiuscule contusis, in rasuram redactis, aut conscisis, in vase capaci superfunditur, ut paullulum supra species emineat, & ita, vase obiter tecto, in loco temperate calido tamdiu relinquuntur, donec decentem consequantur mollitiem. Ne interea quoque temporis cum aqua adfusa aliquam putredinem contrahant, *sal commune*, *tartarus pulverisatus*, vel *oleum vitrioli* aut *spiritus salis* adduntur, ea quidem proportione, ut ad quamcunque libram specierum manipulus salis culinaris, aut uncia una tartari contusi, vel drachmæ duæ aut tres olei

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0208-9 DFG

vitrioli aut ſpiritus ſalis recipiantur. Hæc additamenta non tantum putredinem avertunt, ſed veſiculas quoque membranaceas, in quibus oleum primario latet, fragiliores reddunt, ut poſtea ignis actione eo facilius rumpi, oleumque melius effluere queat: Immo tartarus, & adhuc magis oleum vitrioli & ſpiritus ſalis, aliquid ad olei ſubſtantialis augmentum conferunt. Multa enim reperiuntur ſimplicia, quæ, uti antea dudum monui, copioſum quidem ſpiritum, parum autem olei ſubſtantialis poſſident. Nunc autem ex præcedentibus notum eſt, ſubſtantiam ſalino-acidam mixtionem oleorum ingredi, eandemque partes mobiliores reliquas quaſi colligare, ut conjunctim oleum forment ſubſtantiale; unde ſequitur, additum acidum, præſertim graviſſimum vitriolicum, multas particulas phlogiſto-ſpirituoſas, ob ſubtilitatem in guttas oleoſas coire neſcientes, ſibi adunare, & ſic olei veri quidquam formare poſſe. HOMBERGIVS, experientia edoctus, adfirmare non dubitat, hac ratione olei quantitatem, ſolita longe majorem, colligi, additque, ex *roſarum provincialium* centenario, qui absque additamento acido vix unciam unam olei reddit, addito oleo vitrioli, aut ſpiritu ſalis, unciam integram, cum drachmis duabus totidemque ſcrupulis, eductam fuiſſe. *a*) Idem GLAVBERO dudum

a) Vid. *Memoir. de l'Acad. Royal. des Sciences Année 1707.*

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0209-7 DFG

notum fuiſſe, credendum: Cinnamomo enim, aliisque ſpeciebus pretioſis, quæ paucum oleum ordinario largiuntur, ſpiritum ſalis non adeo rectificatum ſub olei deſtillatione addere jubet, & ſic plus olei proditurum eſſe pollicetur.

§. XXX.

TEMPVS, ſpecierum deſtillandarum macerationi deſtinatum, in genere exacte determinari nequit. Sicciora enim ac duriora, cujus cenſus ſunt *ligna* & *radices aridæ*, itemque *cortices* nonnullæ diuturniorem macerationem, ad dies 5.6.8. immo plures, nonnunquam protrahendam, alia, ut *herbæ, flores, fructus, radices molliores, ſemina* &c., breviorem, quæ intra 24. horas, vel intra biduum, triduum, quatriduum terminatur, poſtulant: Immo fructus quidam, ut *caryophylli aromatici*, nec non balſami liquidi, ut *balſamus de Copaiva*, *de Peru*, *terebinthina* &c., ſtatim citra præviam macerationem deſtillationi ſubmitti poſſunt, & ſemina quoque, copioſo ac dulci oleo prægnantia, ut *ſemen aniſi*, *fœniculi* &c., nunquam ultra horas viginti quatuor macerationi committenda ſunt, ne in fermentationis motum, quo multum olei in ſpiritum inflammabilem reſolvitur, ruant.

§. XXXI.

PERACTA maceratione & quisquiliis, præſertim levioribus, aquæ ſuperficiei innatantibus, cochlearis cribriformis ope, quantum

fieri poteſt, ablatis, deſtillatio, adfuſa tamen adhuc majori aquæ quantitate, in cucurbita vitrea capaci, arenæ balneo imponenda, vel, quod præſtat, in veſica cuprea, ſtanno intus probe obducta, quæ, ad tres partes & ultra, ſpeciebus & aqua repletur, atque, impoſito alembico, vaſi refrigeratorio, aqua frigida repleto, adplicatur, inſtituitur. Ita tamen ignem chymicus moderari debet, ut, admoto primum leniori, vaſa paullatim incaleſcant, & aër quoque ſenſim expellatur, ne, igne fortiori ſubito expanſus, impetuoſe prorumpat, & ſpecies leviores ſimul in receptaculum ſecum educat; quo facto augendus eſt, ut aqua in ebullitionis motum redigatur. Incipiente enim aquæ ebullitione, ex ſtrepitu cognoſcenda, illico etiam deſtillatio incipit, & oleum cum aqua inſtar rivuli in receptaculum defluere debet. Sæpius enim annotatum eſt, oleum, ſi incipiente deſtillatione, ob ignem nimis debilem, ſaltem gutta guttam ſenſim inſequatur, intimius cum aqua miſceri, & poſtea proinde, cum totum nequeat ſeparari, ac multum in aqua remaneat, minorem olei quantitatem obtineri. Nonnulli etiam olea, præprimis aqua ſpecifice graviora, per deſcenſum, quem deſtillandi modum BOERHAAVIUS, *a*) fuſius deſcripſit, deſtillare conſueverunt: Attamen, cum olea facile hac ratione aliquam patian-

a) In *Chem. T. II. p. m. 106.*

tur aduſtionem, hæc methodus parum æſtimanda eſt.

§. XXXII.

ABSOLVTA deſtillatione, oleum aquæ innatans, vel in fundo ſub aqua collectum, ſeparatur. Fieri id poteſt vario modo, nimirum mediante *goſſypio*, *tritorio vitreo*, *charta bibula* & *vitro hypocleptico*; tritorium tamen atque vitrum hypoclepticum contorto goſſypio & chartæ bibulæ, quibus multum in- & adhæreſcit olei, poſtea nullo modo penitus ſeparandi, longe præferenda ſunt. Retinenda duntaxat erit charta bibula in ſeparatione olei roſarum, quod valde exigua quantitate, & ſub ſquamularum forma aquæ ſuperficiei innatare ſolet. Infunditur ſcilicet aqua cum ſquamulis oleoſis chartæ bibulæ, aqua prius humectatæ, &, poſtquam aqua, relictis ſquamulis, penitus effluxit, illæ cum pauca & fragranti aqua roſarum denuo deſtillantur, vel provide exemtæ atque collectæ in vitro caloris beneficio in liquidam maſſam oleoſam, quæ refrigerata tamen mox iterum coagulatur, ita ut butyrum vel ſevum referat, rediguntur.

§. XXXIII.

PARCISSIMVS olei ætherei in plantis nonnullis proventus, & inde neceſſario proveniens pretium eminentius, lucri majoris cupidos eo frequentiſſime perducit, ut oleis pretioſioribus genuinis viliora additamenta, eaque nunc

crassiora, nunc subtiliora, misceant, quibus olea genuina tamen valde debilitantur, vel tantopere subinde deturpantur, ut medici deinde ac chymici, aliique, fine suo, sive medicus sit, sive chymicus, perfecte potiri nequeant. Pertinent ad memorata additamenta 1) *spiritus inflammabiles*, 2) *olea expressa unguinosa*, ut *oleum nucum been, amygdal: dulcium, olivarum* &c., vel etiam crassiora aromatica, ut oleum *caryophyllorum, nucistæ* &c., & 3) *olea ætherea viliora*, ut *oleum terebinthinæ*, oleum pini, sub picis eliquatione collectum, adeoque per descensum duntaxat destillatum, & sic porro. Spiritus vini simplex rectificatissimus, vel etiam super easdem species, e quibus olea prolecta fuerunt, prius semel vel aliquoties abstractus, solius digestionis lenissimæ ope immiscetur, & quidem tanta a quibusdam quantitate, ut altera pars dimidia verum oleum, altera spiritus sit. Non immutant quidem hæc additamenta spirituosa olei indolem atque virtutem, valde nihilosecius utramque debilitant.

§. XXXIV.

PEJORA sunt olea expressa unguinosa, aut crassa ætherea, per descensum destillata, vel itidem cum mixtis particulis resinosis expressa, dum indolem atque virtutem olei genuini adeo nonnunquam corrumpunt, ut pristinis usibus plane ineptum evadat. Hæc vel saltem simpliciter a seplasiariis admiscentur, vel statim

ſub olei genuini deſtillatione, ſi ſcilicet cum eodem alembicum veſicæ poſſint tranſcendere, adduntur, ut miſcela fiat intimior: Immo, nonnulli ſpecies duntaxat, oleo æthereo viliori aut craſſiori prægnantes, v. g. terebinthinam, raſuram ligni abietini, pini, pinaſtri &c., addunt, & uno actu, uno labore, oleum utrumque evocant. Quod viliora denique ac ſimul levia ſatis atque tenuia olea ætherea attinet, quorum uſitatiſſimum ac viliſſimum eſt oleum terebinthinæ, illa olei genuini craſin & conſiſtentiam quidem haud deſtruunt, ſpecificum tamen odorem, ſaporem, & ſpecificas pariter vires debilitant, adeo, ut medici deinde, fraudem ignorantes, perſæpe effectus apud ægros obſervent, a conſuetis olei genuini effectibus plane diverſos, vel penitus iis contrarios. Nonnulli olea illa fragrantia, quæ mercatores Itali ex Italia, maxime autem ex Hetruria ad nos deportant, & ſub *olei Bergamotto*, *Mella roſa*, *Neruli*, *Meranguli*, aliisque peregrinis aut fictis nominibus vendunt, itidem ad olea mangoniſata promiſcue, at, me ſentiente, minus recte, referunt. Probe enim olea compoſita, aut gratiori quodam principio odorato peregrino imprægnata, ab adulterinis diſcernenda erunt. Laudata autem olea gratiſſimum ſpirant odorem, & ordinario oleum citri pro baſi agnoſcunt, cui ambra, moſchus & varia corpora balſamica miſcentur, vel ſub deſtillatione ſtatim

addun-

adduntur, ut mixtus inde ac novus plane odor gratus exſurgat.

§. XXXV.

VARIÆ oleorum mangoniſationes, quas hactenus indicavi, vario pariter modo deteguntur, ita tamen, ut mixtum corpus peregrinum, nunc quoad quantitatem & eſſentiam, nunc ſaltem aliquantulum quoad eſſentiam, neutiquam vero quoad quantitatem, innoteſcat. Vſitatiora examina ſequenti plerumque modo inſtituuntur: Infunditur nimirum certa olei examinandi portio in aquam calidam aut ſaltem tepidam, & alia quoque portio in ſpiritum vini rectificatiſſimum, aut ſpiritum nitri dulcem rite præparatum, aut liquorem anodynum mineralem, vel etiam in ſpiritum ſalis ammoniaci vinoſum concentratum, & mutationes, quæ ſuperveniunt, poſtea annotantur. Genuina enim olea ætherea in ſpiritibus memoratis, præprimis ſi adhuc recentia ſint, prompte atque perfecte poſt aliquam vitri motitationem, vel certiſſime tamen, ſi jam vetuſtiora, poſt brevem digeſtionem, eamque duntaxat frigidam, ſolvuntur. Sin unctuoſo autem, craſſo, expreſſo, oleo mixta exiſtant, oleum genuinum æthereum ſolummodo in ſpiritus poros tranſit ſolutum, unguinoſum vero, poſt diuturnam etiam digeſtionem, absque ſolutione in fundo remanet. Aliud plane phænomenon obſervatur in aqua calida aut tepida,

infusa olei portio quando spiritu vini, vel alio spiritu inflammabili remixta est: Confestim quippe, spiritu secedente, aqua lactea evadit, & oleum, a spiritu segregatum, successive atque seorsim in fundo vel aquæ superficie colligitur, quod commode deinde, æque ac oleum unguinosum in primo examine, separari, ejusdemque pondus lance explorari potest, ut exactius olei genuini, & additamenti oleosounctuosi, aut spirituosi proportio detegatur.

§. XXXVI.

MODO posteriori, olei scilicet infusione in aquam calidam, etiam adulteratio nonnunquam detegitur apud olea ætherea specifice graviora, cum specifice levioribus ac simul vilioribus mixta. *Illico enim, leni præprimis vitri agitatione advocata, in aqua divortium faciunt*, & levius ad superficiem adscendit, gravius contra fundum petit. Quod si etiam olea ætherea specifice leviora aquæ in cochleari infunduntur, & cochlear carbonibus candentibus imponitur, ætherea genuina, nulla relicta micula pingui, paullatim atque perfecte exhalando abeunt; mangonisata vero miculas oleosas atque unguinosas in cochleari relinquunt.

§. XXXVII.

PRAETER experimenta hactenus descripta, quæ inter certiora fraudis perpetratæ documenta referri merentur, alia adhuc media, genuinam oleorum indolem investigandi, a

ſcriptoribus traduntur, ab odore, ſapore, colore, fluiditate, pelluciditate &c. deſumta, quæ neutiquam pariter, etiamſi incertiora exiſtant ac minus adcurata, rejicienda, ſed ſubinde ſimul in auxilium vocanda ſunt, præſertim, cum caſus occurrant, in quibus ſola hæc locum inveniunt. Quoties enim olea ætherea leviora alio oleo æthereo, itidem quidem leviori, aſt viliori, remixta ſunt, præcedentia mangoniſationi detegendæ prorſus inſervire nequeunt, ſed additum oleum vilius primario, quanquam minus exacte, guſtu & olfactu cognoſcendum erit. Subinde etiam ad fraudem detegendam olei incenſio, in argenteo cochleari ſuſcepta, aliquid confert. Oleum ſpicæ enim, oleo terebinthinæ remixtum, in cochleari accenſum, fumum eructat copioſum, denſum, nigrum, & cochleare poſt olei conſumtionem craſſiori, quam alias, vernice obducitur: Sin mixtum vero ſit ſpiritu vini, flammam format cœruleam, & in fine demum parum fumi evolvit, tenuique duntaxat vernice cochlear obducit.

§. XXXVIII.

OLEA ætherea, ceu liquida valde ignea & activa, eminenti virtute medica pollent, & inter efficaciſſima proinde pharmaca, interne exigua admodum doſi & maxima circumſpectione propinanda, militant. Vnica quippe guttula tantum perſæpe edere valet effectum, quantum a longe majori ſimplicis mole, in qua

oleosa substantia antea hæret dispersa, haud licet exspectare. Ad ventriculum delata ab aqueo-salso quidem liquore gastrico parum solvuntur, aliquantulum tamen ab eodem distrahuntur ac diluuntur, posteaque, calore in tenerrima effluvia resoluta, sensim per patula ventriculi vascula absorbentia &c., ad humorum massam transferuntur. Summe profecto necessaria memorata existit olei divisio: Quæ violenta enim actio exspectanda esset, si oleum quoddam æthereum sub aggregatione crassiori, adeoque tota sua mole & absque ulla divisione in interiora corporis penetraret? Convincunt nos in hoc passu ardor dolorificus, quem olei ætherei guttula linguæ instillata producit, & adhuc magis inflammatio & ipsa eschara, quæ in quacunque etiam corporis externi parte teneriori olei cujusdam ætherei acrioris adplicationi temporariæ succedere consueverunt. Redundat igitur oleorum hujus commatis in corpore actio, tenerioribus tamen halitibus maxime in acceptis ferenda, partim ad ardorem quendam, solidis, quæ tangunt, imprimendum, partim etiam ad intestinam commotionem, quam in fluidis provocant. Intestinam in humoribus agitationem major necessario eorum resolutio, expansio, &, ob auctum molecularum attritum, calor intensior, ardorem vero, solidis elasticis sensibilibus atque irritabilibus impressum, vivida ac vegeta con-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0218-4 DFG

tractio, & utramque denique liquidorum meantium ac remeantium vegetior circulus, ac plerarumque, quæ huic innituntur, functionum augmentum sequi debent.

§. XXXIX.

SVPPOSITO generali hoc operandi modo, facile explicari poterit, cur plurima olea ætherea virtutem stomachalem, carminativam, cephalicam, pectoralem, cardiacam, nervinam, diaphoreticam, diureticam, lithontripticam, uterinam, aphrodisiacam, & hujus farinæ alias complures edere consueverint. Quamprimum enim, ut operandi modum cum paullo specialiori adplicatione exponam, oleum quoddam æthereum cum vehiculo suo ad ventriculum descendit, primo a liquore gastrico, adjuvante tunicarum contractione peristaltica, in minores dividitur moleculas, postea in longe teneriora effluvia calore resolvendas. Moleculæ memoratæ, ut & halitus subtiliores expansi, agere incipiunt tum in solida, tum contenta fluida, aliaque, quæ in hoc cavo offendunt, & tunicas urendo incitant, ut sese fortius atque celerius contrahant, contentas autem materias, sive sint perfecte liquidæ, sive spissioris atque pultaceæ consistentiæ, in motum celeriorem secum rapiunt: Hinc aliter fieri nequit, quin hac ratione actio ventriculi, motus peristalticus, calor, ac solvendi potentia liquoris gastrici augeantur, & sic citior ac

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0219-3 DFG

melior alimentorum, immo ipſarum cruditatum, digeſtio atque reſolutio contingat.

§. XL.

CVM uberior etiam craſſioris ac rudioris materiæ perſpirabilis, adeoque flatuum, generatio & diuturnior eorum in ventriculo & inteſtinis retentio ſaburræ viſcidæ, copioſius collectæ, nec minus debili vi expultrici ſeu ſolidorum contractili, ex membranarum flacciditate & atonia promananti, perſæpe originem debeant, cognitu utique facillimum eſt, cur olea ætherea, ſuppoſito ſcilicet eodem operandi modo, h. e., reſolvendo mucum, & vividiorem ſuſcitando contractionem, flatuum diſcuſſionem & expulſionem adjuvare, ac novum quoque eorundem proventum prohibere valeant. Innoteſcit quoque ratio, cur eadem olea carminativa alio tempore, quando alvus per ſpaſmos vehementes, apud ſicciora inprimis ſubjecta cholerica, clauſa eſt, contrarium plane effectum edant, & calida ſua indole ac forti irritatione ſpaſmodicam tunicarum ſtricturam cum ſaburræ bilioſæ fervore, adeoque tormina & obſtructionem plus augeant, quam minuant. Rationalis proinde practicus, ſi ſalutarem in colica, cardialgia, aliisque ventris adfectibus flatulentis, nec minus in adpetitus & digeſtionis vitiis ab uſu hujusmodi oleorum ſperare velit operationem, prius de vera morbi cauſſa eruenda ſollicite

cogitare debet, ne loco auxilii majorem inferat noxam, & formali æque ac materiali caussæ majora incrementa suggerat.

§. XLI.

MEMORATO operandi modo oleorum efficacia in febribus intermittentibus, præsertim quotidiana & quartana, (in tertiana enim, quæ sæpe febres æmulatur continuas, cautissime cum usu eorum mercandum,) maxima quoque ex parte nititur; dum febres hæ, præprimis, si existant rebelles, aut homines tempore autumnali, & post prægressos graves circa alimenta errores, vel etiam post mœrorem, curas &c., invadant, ordinario, præter organorum, digestioni atque chylificationi destinatorum, debilitatem, ac viscidarum cruditatum colluviem, quæ sensim resoluta, & per vices ad sanguinem delata, febrilem commotionem statis intervallis excitat, etiam universalem solidorum atoniam, & humorum muciditatem supponunt. Quæ vitia autem cum per olea ætherea, tempestive ac provide usurpata, emendentur, in propatulo est, morbum ipsum, febrem videlicet, cessare debere.

§. XLII.

QVÆ hactenus dicta fuerunt, oleorum virtutes, quas in primis viis exserunt, præcipue concernunt: At nunc videndum quoque, quid in aliis partibus, & corporis recessibus interioribus efficere valeant. Non adeo longas enim

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0221-0 DFG

in prima culina moras nectunt, ſed paullo poſt adſumtionem, in halitus, uti ſupra pridem monui, quoad portionem ſpirituoſam prius reſoluta, partim cum fluidis aliis filtrationis, partim ſeorſim inhalationis beneficio, in vaſa ſanguifera progrediuntur: Vbi poſt adventum ſuum, æque ac in primis viis, blandius tamen ob majorem longe diviſionem, & miram diſtributionem atque ſubtilitatem, ſolidorum contractiones, vellicando, vel rectius, leniſſime urendo, ſuſcitant, principium igneſcens ſubſtantialiter augent, attritum globulorum ſanguinis, & hunc atque cauſſam priorem confeſtim ac neceſſario excipientem calorem, intendunt, humores quoscunque expandunt, commovent, ac ſecum in circulum velociorem rapiunt. Inde poſtea reliquæ fluunt virtutes ſupra indicatæ: Dum motus enim ſingulos, cum calore & fluiditate humorum, augent, ſe- & excretiones pariter, maxime autem exhalationem cutaneam, reddunt largiores, ſolida paullulum exſiccant, humores purificant, influxum ſanguinis & fluidi nervei in fibras muſculares, adeoque robur partium, augent, viſcerum obſtructiones reſerant, & muci pectoris reſolutionem, itemque hujus & calculoſæ materiæ e renibus & veſica expulſionem adjuvant, adeoque cephalicam, nervinam, cardiacam, pectoralem, aphrodiſiacam, diureticam, diaphoreticam atque bezoardicam virtutem exſe-

runt, & ſpecialius proinde in memoriæ debilitate, vertigine, melancholia, coryza, cephalalgia, apoplexia, paralyſi, adfectibus ſoporoſis, ac variis oculorum atque aurium vitiis, nec minus in tuſſi, raucedine, aſthmate, obſtructionibus viſcerum, hydrope, calculo, dyſuria, malo hyſterico, obſtructione menſium, lochiorum, hæmorrhoidum, impotentia virili, ſterilitate, prolapſu uteri, cachexia, & compluribus aliis morbis, cum fructu, ſuppoſitis tamen congruis cauſſis, exhiberi poſſunt.

§. XLIII.

QVVM calida, concentrata, ideoque valde activa hæc medicamina motus in corpore notabiliter excitent, & proinde in iis duntaxat morbis, qui juſto humidiori atque laxiori ſolidorum texturæ, itemque frigidis & mucoſis humorum impuritatibus atque languido eorum circulo primario originem debent, tuto poſſint adhiberi, liquido conſtat, quod ea in morbis, ex nimio motuum augmento, & calida cauſſa materiali promanantibus, ſumma circumſpectione propinanda, aut penitus ab uſu eorum abſtinendum ſit. Et hæc cautela etiam apud ſubjecta plethorica, atque ſicca, bilioſa, cholerica, valet. Silentio pariter hoc loco non prætereundum eſt, oleum æthereum quodcunque, præter vires communes, etiam propriis quibusdam, quas vulgo ſpecificas vocant, inſtructum eſſe, & illud proinde majus auxi-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0223-1 DFG

lium in morbis capitis, hoc autem in morbis pectoris, ventriculi, uteri &c., præſtare: Cavendum tamen, ne hæc ultima ultra juſtos limites extendantur. Exhibentur interne doſi valde exigua, ad unam ſcilicet vel alteram guttulam, in vino aut aqua quadam deſtillata, vel ſacharo etiam inſtillantur, aut tritura mediante prorſus cum eo in elæoſachara rediguntur. Perſæpe pariter in ſpiritu ſalis ammoniaci vinoſo, ſpiritu vini aut alio inflammabili rectificatiſſimo, itemque, & quidem optime, in ſpiritu nitri dulci ſolvuntur, & ſub tincturæ, ſpiritus, vel etiam, ſi multum olei in menſtruo fuerit ſolutum, ſub balſami liquidi nomine ac forma propinantur.

§. XLIV.

EXTERNE, commovendi, diſcutiendi, exſiccandi ac roborandi fine, vel per ſe illinuntur, vel, quod tutius cenſendum, inter emplaſtra, unguenta, balſama unguinoſa, & linimenta, tum oleoſa, tum ſpirituoſa, recipiuntur, & hac ratione frequentiſſime in variis morbis capitis, ventriculi, inteſtinorum, uteri, aliarumque partium, in coryza diuturniori v. g., hemicrania, vertigine, odontalgia, imbecillitate ventriculi, colica, cardialgia, paſſione hyſterica, diarrhœa, dyſenteria, cœliaca, lienteria, prolapſu uteri, tumoribus frigidis œdematoſis, herniis, luxationibus, laxitate ligamentorum &c., diverſimode adplicantur.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0224-7 DFG

§. XLV.

CVM oleis æthereis ſic dictæ *Naphthæ chymicæ*, *Naphtha* nimirum ſeu *Oleum dulce vitrioli* & *Naphtha nitri*, quarum præparationem in antecedentibus *a*) pridem deſcripſi, quoad proprietates, ſenſibus obvias, valde quidem conveniunt, ſubtilitate tamen, mobilitate, volatilitate, odoris fragrantia ac deflagrandi promptitudine longe illa ſuperant. In ſpiritu vini rectificatiſſimo enim cito ſolvuntur, & promte ac tota ſua mole alembicum cum eo ſub deſtillatione tranſcendunt, immo per ſe in vaſculo aperto intra breve tempus in halitus tenerrimos ac fragrantiſſimos, per totum conclave ſeſe diffundentes, reſolvuntur, & nullam ſubſtantiam reſinoſam, nec ullum quoque aliud priſtinæ præſentiæ ſuæ veſtigium conſpicuum relinquunt. Mira præterea vi expanſiva pollent, ac ſæpe igitur vitra, firmiter obturata & in loco calidiori detenta, diffringunt: Ignis porro tam rapaces ſunt, ut a corpore flammante, aliquot etiam digitis remoto, æque prorſus, ac vera recensque naphtha mineralis, accendantur, & ſub deflagratione more ſpirituum ſulphureorum, puriſſimam lucidiſſimamque flammam formant, nec quicquam etiam cineris aut fuliginis relinquunt. Jure igitur maximo inter efficaciſſima ac præſtantiſſima medicamenta diſcutientia, commoven-

a) *Sect. II. Cap. IV. §. 4. & 5.* Conferri etiam poſſunt *Excell.* VOGELII *Inſtitutiones Chemiæ Cap. X.*

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0225-3 DFG

tia, calefacientia, expellentia, diaphoretica & nervina, in adfectibus frigidis rheumaticis, arthriticis, cachecticis, œdematosis, spasmodicis ac convulsivis, febribus malignis exanthematicis &c. sæpe cum fructu insigni usurpanda. collocari merentur; provide tamen ac dosi parva, ob calidam ac valde expansivam indolem suam exhiberi, & infusum quoddam theeforme adsumtioni subjungi debet, ne nimiam sanguinis commotionem nimiumque calorem producant. Dantur a guttis 2. ad guttas 8. 9. 10. in vino aut vehiculo quodam aqueo adpropriato. Subinde etiam frustulo sachari aut sacharo pulverisato instillantur, vel in rite præparato spiritu nitri dulci solvuntur, & hic deinde pro discrepante naphthæ solutæ quantitate ad plures aut pauciores guttas propinatur.

OLEA DESTILLATA ÆTHEREA SELECTIORA.

Oleum caryophyllorum aromaticorum.	*Oleum rutæ.*
- *cinnamomi.*	- *salviæ.*
- *ligni sassafras.*	- *menthæ.*
- *cubebarum.*	- *sabinæ.*
- *melissæ.*	- *spicæ.*
- *rorismarini.*	- *lavendulæ.*
- *majoranæ.*	- *chamomillæ.*
- *thymi.*	- *ligni Rhodini.*
- *serpilli.*	- *santali citrini.*
- *satureiæ.*	- *cort. citri.*
- *hyssopi.*	- *cort. aurantiorum.*
- *matricariæ.*	- *myrrhæ.*
- *tanaceti.*	- *rosarum.*
- *millefolii.*	- *terebinthinæ.*
	- *balsami Peruviani.*

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0226-8 DFG

Oleum balſami de Copaiva.
- *ſem. carvi.*
- - *cumini.*
- - *aniſi.*
- - *fœniculi.*
- - *nigellæ Romanæ.*

Oleum baccarum juniperi.
- *nucis moſchatæ.*
- *macis.*
- *piperis.*
- *cajeput.*

OLEVM CARYOPHYLLORVM AROMATICORVM.

REC. Caryophyllorum aromaticorum lbj. Integris, vel groſſiuſcule ſaltem contuſis ſuperfundantur libræ ſex vel ſeptem aquæ, a priori deſtillatione reſiduæ, vel, hac deficiente, aquæ puræ fontanæ, fluvialis aut pluvialis, per adjectas tres uncias ſalis communis ſalſæ redditæ, &, præmiſſa aliquot dierum maceratione in loco tepido, deſtillatio in cucurbita humiliori, vel, quod præſtat, in veſica cuprea, ſtanno intus probe obducta, & ad duas partes tertias, immo ultra, aqua & ſpeciebus replenda, igne tamen paullo intenſiori adhibito, inſtituatur; ſic primo oleum albicans, aut dilute flaveſcens cum aqua per adplicati vaſis refrigeratorii canalem in receptaculum tranſtillat, & maxima ex parte fundum petit, quoad exiguam autem portionem aquæ ſupernatat. Huic oleum paullo gravius, craſſius & ſaturatioris coloris flavi Succedit, quod totum ad fundum deſcendit. Raro prima deſtillatione omne oleum evocatur, & aqua prolecta, oleo prius ſeparato, plerumque caryophyllis reaffundenda, & deſtillatio ſemel vel bis reiteranda eſt, ut penitus,

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0227-4 DFG

quod inhæret, oleum ex iis expellatur. Monendum tamen, totam aquæ adfusæ molem prima vice nequaquam abstrahendam esse, ne caryophylla empyrevma contrahant. Oleum, sub destillatione secunda expulsum, priori longe crassius est, &, ob ignem fortiorem adhibitum, multis quoque partibus resinosis remixtum. Ex caryophyllorum bonæ notæ libris duabus plerumque unciæ quatuor vel quinque olei subtilioris & crassioris bina vel trina destillatione eliciuntur. Absoluta destillatione, oleum tritorii, aut vitri hypocleptici ope separatur, & aqua pariter, miculis oleosis adhuc valde referta, seorsim adservatur, ut suo tempore, aquæ caryophyllorum destillatæ loco, in praxi adhiberi possit.

OLEVM caryophyllorum quævis olea reliqua, si genuinum oleum ligni sassafras exceperis, gravitate specifica superat, & valde ignea indole pollet; hinc parca etiam manu & summa circumspectione ægris, morbis frigidis laborantibus, porrigendum est. Magna tamen differentia oleum caryophyllorum destillatum purum, & idem oleum mangonisatum, h. e., oleo caryophyllorum expresso remixtum, quale vulgo in Hollandia &c., venditur, intercedit. Purum enim altero, aliquantulum scilicet mangonisato, longe subtilius, fluidius atque temperatius est, & tutius ideo, quam illud, ad guttulam unam vel alteram, in congruo vehiculo propinari potest: Solvitur quoque promptissime ac totum in alcohole, aut spiritu nitri dulci rite præparato, &, in vitro probe obturato adservatum, liquiditatem suam per annos complures

retinet. Externe hoc oleum, præsertim provide adplicatum, in carie ossium, ac sphacelo, specificum & satis activum existit remedium. Methodus descripta etiam in destillatione *olei cinnamomi* & *ligni sassafras* observatur, & nulla singularis occurrit in hoc passu differentia, præterquam, quod subjecta hæc, in rasuram redacta, diuturniorem macerationem postulent, ut ante destillationem sufficienter emolliantur. Eodem pariter modo, substrato tamen igne leniori, destillatio oleorum specifice leviorum, ut *olei piperis*, *cubebarum*, *cardamomi*, *rorismarini*, *majoranæ*, *thymi*, *menthæ*, *flor. spicæ* & *lavendulæ*, *seminis anisi*, *balsami de Copaiva* &c., instituitur, & oleum, aquæ vel innatans, vel perfecte supernatans, cum prioris aquæ parte dimidia maximam plerumque partem transcendit. Separantur post aliquam vasis quietem itidem, & quidem longe commodius, quam specifice graviora, ope tritorii aut vitri hypocleptici. Virtutes oleorum specificæ, considerata simplicium, e quibus eliciuntur, natura, facile determinari possunt; hinc fusius hoc loco de iis agere plane supervacaneum duco.

OLEVM CAJEPVT, VEL KAJVPVT.

ADFERTVR hoc oleum ex India orientali, ibidemque ex granis cardamomi cujusdam majoris, granis paradisi seu melegettæ magnitudine, forma & colore haud dissimilibus, humida destillatione elicitur. Inventor ejus vir quidam litteratus, gente Germanus, e Principatu Guelpherbytano oriundus, ac *Wittneben* dictus, fuisse dicitur, hinc oleum hoc

etiam a nonnullis *Oleum Wittnebianum* adpellatur. Oleum valde fluidum ac tenue eſt, aqua ſpecifice levius, limpidum, ad pallidiſſimam tamen viriditatem atque flavedinem nonnihil inclinans, odore forti nec ingrato aromatico - camphorato, ac ſimili pariter ſapore, eoque acutiſſimo & penetrantiſſimo, præditum. In ſpiritu vini officinarum rectificatiſſimo promte quidem ac copioſe ſolvitur, limpiditatem tamen ejus, ſuſcepta poſt inſtillationem vitri agitatione, minuit, eidemque colorem albidum ſeu lacteum tenuiorem, qui ſatis diu perdurat, & poſt plures demum horas rurſum diſparet, conciliat. Eadem fere obſervantur, quando ſolutio hæc poſt recuperatam limpiditatem aquæ frigidæ infunditur: Sin ſolum vero oleum aquæ inſtillatur, guttulæ innatantes mox diffluunt, & oleum intra tempus breviſſimum per totam aquæ ſuperficiem diffunditur; unde fit, ut, in loco paullulum calido detentum, e vaſe aperto ſenſim, & quoad partem mobiliorem ſatis cito, in auras abeat, & albicantia tantum ac pinguia diſruptæ cuticulæ fruſtula, quæ longe tardius, quam portio ſubtilior, nec unquam perfecte, exhalatione conſumuntur, in aquæ ſuperficie relinquat. In cochleari argenteo accenſum, flammam ſubflavo - rubeſcentem, quæ fumum atrum eructat, absque ſtrepitu alit, &, deflagratione tandem ceſſante, pauca ſaltem materia

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0230-9 DFG

ria tenax resinosa, quæ strias quasdam & maculas subfusco-flavas format, & amarum saporem linguæ imprimit, in cochleari remanet. Sub vulgari ac solitaria ejus evaporatione nihil singulare notatur, sed totum illud & intra modicum tempus e cochleari, igni carbonum admoto, avolat, ita ut visu nullum plane residuum resinosum, sed tactu saltem pauxillum materiæ pinguis viscidioris, quæ fundum cochlearis tenuissime obducit, detegi possit. Ex una granorum libra civili, quod paucis addere expedit, dimidia circiter uncia sub destillatione prodit.

PARTICULIS camphoratis tenerrimis subtile hoc oleum æthereum valde refertum est, ac jure igitur ad præstantiora ac potentiora medicamenta commoventia, attenuantia, calefacientia, discutientia, sudorifera, nervina, stomachalia, carminativa & uterina referri meretur. Laudatur maxime in epilepsia idiopathica, chorea S. Viti, cardialgia, colica & hysteralgia ab imbecillitate systematis nervosi & caussa materiali frigida oriundis, immo in tetano, spasmo cynico, singultu, palpitatione cordis, tremore membrorum, paralysi, catalepsi, melancholia, hydrope intercutaneo, œdemate artuum, adfectibus frigidis rheumaticis & arthriticis ac multis aliis morbis refractariis non spernendum auxilium præstat. Interne vel per se, vino tamen aut sachari frustulo instillatum, a gutta una ad guttas duas, tres, quatuor, quinque exhibetur, vel aliis compositis dosi refracta additur, vel etiam in spiritu nitri dulci, spiritu liliorum convallium &c. solutum, sub essentiæ forma propinatur. Externe sese nonnunquam in odontalgia, otalgia, obauditione,

& ſuſurro aurium, nec minus in paralyſi membrorum, ſphacelo & ſugillationibus commendat; quemadmodum plura de his ac præcedentium ſingulis in *Diſſertatione mea, anno* 1754. *de hoc oleo edita*, videri poterunt.

CAPVT II.

DE OLEIS DESTILLATIS EMPYREVMATICIS.

§. I.

OLEA EMPYREVMATICA nihil aliud ſunt, niſi olea eſſentialia, vel ætherea, vel unguinoſa, aduſtione, nunc graviori, nunc leviori, plus minusve, quoad formam & indolem, mutata; hinc valde etiam ab eſſentialibus integris, puris atque recentioribus ſeſe odore, ſapore, natura, viribus, & uſu, immo perſæpe pariter colore ac conſiſtentia, diſtinguunt. Odor ordinario ingratus, immo in plerisque, præſertim ex animalium partibus ſicca deſtillatione eductis, admodum fœtidus, ſapor nauſeoſus, acris, urens, amaricans, conſiſtentia ſpiſſior, quin in quibusdam plane picea, & natura valde calida deprehenduntur.

§. II.

ANTE rectificationem oleis empyrevmaticis, ex animalium partibus prolectis, præter phlegma, multum ſalis urinoſi, vegetabilibus autem & mineralibus tum acidi, tum urinoſi quidquam inhæret: Terreo-ſalinæ tamen &

oleoso-fuliginosæ substantiæ crassiores, cum phlegmate intermixto, separari, & oleis hisce pelluciditas, limpiditas, major fluiditas, & gratior quoque odor ac sapor, cum indole temperatiori, conciliari possunt, si iteratæ rectificationi, vel cum, vel absque additamentis, adornandæ, submittantur; quemadmodum id inter alia *oleum animale* DIPPELII, quod e sanguinis cervini oleo empyrevmatico, destillatione ex munda retorta vitrea, decies, immo bis decies repetita, paratur, satis superque confirmat. Post quamcunque enim destillationem, citra ulla susceptam additamenta, capitis mortui terreo-unguinosi nigri portio in retorta relinquitur, & oleum, a quisquiliis terreo-fuliginosis liberatum, & diuturniori ignis actione longe subtilius redditum, tandem, spiritus fere adinstar, pellucidum, tenue, volatile, penetrantissimum, odore & sapore satis gratum, & miræ, ut cum BOERHAAVIO *a*) loquar, per omnes corporis vias penetrabilitatis, prodit.

§. III.

NON confundenda sunt *olea fœtida*, motu putredinoso in animalibus ac vegetabilibus producta, cum empyrevmaticis. Nam licet pleraque empyrevmatica, nondum rectificata, simul valde fœtida sint, quin singula odorem plus minusve ingratum spirent, non omnia tamen fœtida inverso modo existunt empyrev-

a) In *Chemia T. II. p. m. 218.*

matica, quoniam absque ulla etiam adustione, ac sola duntaxat putredine, in singulis triplicis, maxime autem animalis ac vegetabilis regni, concretis, quæ in motum putredinosum redigi possunt, oleum fœtidum producitur.

§. IV.

OLEA empyrevmatica ex aptis subjectis, oleo essentiali, æthereo, unguinoso, pinguedine, resina, gummi-resina, mucilagine crassiori aut gelatina prægnantibus, non simpliciter educuntur, sed ignis ope sub destillatione sicca demum quoad partem producuntur. Nam olea tum ætherea, tum unguinosa partium adustione superficiaria valdopere transformantur & immutantur, pinguedines eandem patiuntur metamorphosin, atque, amissa pristina temperie atque dulcedine, acres evadunt, & ad olei fluiditatem deducuntur; & eadem pariter contingunt in oleo aut pinguedine, quæ resinis, gummi-resinis, mucilaginibus crassioribus, & gelatinis inhærent, & præcipuum earum principium constituunt. Confestim & absque destillatione laudatam mutationem partium &c., observare possumus in butyro recentissimo atque dulcissimo, ustulationi subjecto: Ita enim paullatina ignis actione minimæ moleculæ oleosæ transformantur, ut saporis dulcedo, & color albidus, vel ex albido flavescens, cum indole temperatissima, successive pereant, & butyrum fluens acre, amaricans, ex flavo brun-

neum, & natura calidius, quinimo, si ustulatio diutius protrahatur, aut ignis substernatur intensior, amarum, brunneo-nigricans, ac valde acre & igneum evadat.

§. V.

AD DESTILLATIONEM, igne sicco, eoque, pro laxiori vel compactiori subjectorum textura, nunc mitiori, nunc intensiori, instituendam, modo *cucurbitæ humiliores*, modo *retortæ simplices*, aut, & quidem frequentius, *loricatæ*, quibus carbones candentes immediate possint admoveri, adhibentur. Cucurbitæ humiliores eliguntur, quando substantiæ liquidiores, ex animantium ac vegetantium censu, ut urina, sanguis, aliique humores, paullulum ante destillationem inspissati, destillationi submittendæ sunt; retortæ vero, præprimis terreæ loricatæ, aptiores existunt, quoties oleum ex durioribus atque siccioribus corporibus, v. g. ambra, succino, lithantracibus, resinis, ossibus, ungulis, dentibus, sanguine penitus exsiccato & similibus eliciendum est. Fieri tamen solet, sive cucurbita, sive retorta adhibeatur, vel cum, vel sine additamento. Subjecta pleraque, præsertim sicca, nullis plane indigent additamentis, & sub quorundam duntaxat destillatione, quæ igne admoto valde expanduntur atque spumescunt, *arenæ, cinerum cribratorum*, C. C. *usti grossiuscule pulverisati* &c. additione opus est.

§. VI.

OLEA empyrevmatica nunquam e ſubjectis, deſtillationi ſiccæ commiſſis, ſola eliciuntur, ſed ſimul quoque *phlegma*, *liquores plus minusve ſpirituoſi*, & *ſalia volatilia*, nunc *acidula*, nunc *urinoſa*, nunc quodammodo *mixta* prodeunt, ita tamen, ut alia oleo citius, quod frequentius fieri conſuevit, alia eodem tardius expellantur. E ſuccino v. g. primo liquor aqueo-acidulus, tenerrimis miculis oleoſis remixtus, prodit, ſuccedit oleum, & deinde ſal ſiccum acidulum atque volatile in retortæ collum ſublimatur, ex ebore ex adverſo, cornu cervi, & ſimilibus primo phlegma & ſal volatile urinoſum expelluntur, eademque oleum craſſius poſtea ſequitur.

§. VII.

RECTIFICATIO olei empyrevmatici, a ſubſtantiis ſimul expulſis, quantum fieri potuit, ſeparati, vel cum, vel ſine additamentis ſuſcipitur. Si additamenta placent, oleum in retorta vel cucurbita humiliori aliquoties ſuper *cretam*, aut *cornu cervi uſtum*, *calcem vivam*, *cineres cribratos*, *ſal tartari*, *cineres clavellatos*, quibus ſubinde, citioris depurationis cauſſa, ſufficiens aquæ ſimplicis puræ quantitas ſuperfunditur, more conſueto abſtrahitur: Sin memoratorum vero corporum additio diſplicet, aut ob certum finem neceſſario omittenda eſt, olea per ſe ex munda retorta, arenæ balneo

altius imponenda, evocantur; monendum tamen, deſtillationem hac ratione ſæpius longe, quam in caſu priori, repetendam eſſe.

§. VIII.

NON adeo notabile diſcrimen olea empyrevmatica rectificata mineralia & mineralia, ut *oleum ambræ*, *ſuccini*, *lithantracum* &c., itemque vegetabilia & vegetabilia, nec minus animalia & animalia, ut *oleum empyrevmaticum rorismarini*, *menthæ* &c., ut et *oleum cornu cervi*, *eboris*, *cranii humani*, *ungulæ alcis*, *ſanguinis* &c., intercedit, præterquam, quod aliud alio craſſius ſit, & ingratiori ſapore & odore præditum. Id tamen adhuc adjiciendum eſt, olea empyrevmatica, ex animalium partibus prolecta, fœtore atque ſapore ingrato longe ſuperare olea empyrevmatica, e vegetabilibus recentibus ac nondum putridis, maxime autem e mineralibus bituminoſis igne violento expulſa, quippe quæ ſemper plus minusve de ſapore & odore ſuo nativo balſamico retinent, ita ut concretum, e quo educta fuerunt, ex iis quodammodo, immo ſubinde ſatis clare, cognoſci queat.

§. IX.

OLEA empyrevmatica, debite rectificata, & ſæpius iterata deſtillatione ſolitaria ſubtiliora ac gratiora reddita, valde activa præbent remedia interna commoventia, reſolventia, diſcutientia, ſudorifera, atque diuretica, & ea inpri-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0237-0 DFG

mis, quæ ex animalium partibus pinguibus atque gelatinosis expulsa, ac methodo *Dippeliana*, h. e., destillatione solitaria, decies, imo duodecies repetita, ad spirituum propemodum subtilitatem, mobilitatem ac penetrabilitatem perducta fuerunt, virtutem anodynam, antispasmodicam, resolventem atque febrifugam non contemnendam exserunt, & ideo persæpe cum fructu in febribus intermittentibus, præsertim quartana, epilepsia cacochymica, obstructionibus viscerum chronicis, & variis adfectibus spasmodicis, ad guttas 10. 20. in vino, aut alio vehiculo commodo propinari possunt.

§. X.

OB *insignem partium subtilitatem ac mobilitatem*, quæ ipsis sæpius iterata destillatione inducuntur, *oleum animale* DIPPELII, & eodem modo rectificata animalis originis reliqua, celerrime corpus penetrant, & operationem suam primariam promta resolutione & aliqua pariter commotione absolvunt. Notatu quoque dignum est, illa ægris placidum plerumque conciliare somnum, qui, teste HOFFMANNO, *a*) per viginti sæpe horas una serie perdurat, ac nullum postea torporem aut debilitatem adfert, sed corpus potius alacrius reddit ac mentem hilariorem. Aliud judicium ferendum erit de rectificatis oleis empyrevmati-

a) In *Obs. physico-chymicis p. 53.*

cis vegetabilibus & mineralibus, quorum priora, particulis fuliginosis sæpius repetita destillatione ablatis, ad indolem ætheream, posteriora ad naturalem, qua antea in simplici pollebant, formam atque naturam, præsertim, si destillatio rectificatoria semper super aqua pura ac simplici instituatur, quodammodo reducuntur, & ideo etiam calidiora permanent. Aliquantulum duntaxat ea excipienda sunt, quæ ex dulcibus, subdulcibus & temperatis plantarum partibus, oleo unguinoso turgidis, prolecta fuerunt, & ideo oleo, in gelatinis & pinguedinibus animantium hospitanti, indole temperata magis analoga existunt.

§. XI.

OLEA empyrevmatica animalis prosapiæ, ac nondum rectificata, prompte in spiritu vini rectificatissimo solvuntur, & eum odore, sapore, colore, ac tanta virtute sudorifera imbuunt, ut uncia dimidia spiritus, qui tres saltem vel quatuor, quinque, sex olei guttulas recepit, apud quatuor homines, quibus portio ejus propinata fuit, copiosum sudorem provocet. *b*) Vsum quoque externum in praxi inveniunt, & nonnunquam discutiendi, resolvendi, abstergendi ac purificandi, imo eorum aliqua roborandi fine, tumoribus partium frigidis, membris paralyticis, debilitatis articu-

b) Conf. HOFFM. *l. c.*, ut & *Diss. nostra de Oleis empyrevmaticis.*

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0239-4 DFG

lationibus, atque ulceribus impuris & rebellibus, vel per ſe, vel cum aliis, præſertim balſamicis, ut balſamo de Copaiva, de Peru &c., commixta, adplicantur.

OLEA EMPYREVMATICA VSITATIORA.

Oleum ſuccini.	*Oleum eboris.*
- *ligni Guajaci.*	- *ungulæ alcis.*
- *benzoinum.*	- *cornu cervi.*
- *ceræ.*	- *ſanguinis.*
- *tartari.*	- *lumbricorum terreſtrium.*
- *ſaponis Veneti.*	- *animale Dippelii.*

OLEVM SVCCINI.

REC. Succini flavi groſſiuſcule contuſi libram unam, arenæ puræ libras duas. Mixta injiciantur retortæ terreæ loricatæ, eidemque, in furno reverberii collocatæ, ignis carbonum, magis ſucceſſive magisque augendus, immediate admoveatur; ſic primo aqua acidula cum pauco ſale volatili, deinde oleum ſubtilius flaveſcens, poſtea craſſius, coloris ex brunneo nigricantis, prodeunt, tandemque ſolum ſal ſiccum, albicans, volatile, in retortæ collum ſublimatur. Hoc, peracta deſtillatione, eximitur, &, æque ac oleum, a phlegmate acidulo ſeparatum, ſeorſim adſervatur. In retorta caput mortuum, ex ſabulo & terreo-fuliginoſis ſuccini partibus mixtum, remanet. Si deſtillatio absque arenæ additione inſtituitur, materia nigra ac dura, oleo penitus expulſo, relinquitur, quæ maximam tamen partem, ad-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0240-5 DFG

moto in fine igne intenſiſſimo, adeo volatilis redditur, ut notabilis etiam portio in retortæ collum adſcendat. Rectificatio olei ſuccini modo, in præcedentibus (§. 7.) deſcripto, ſuſcipitur.

NOTANDA
CIRCA
PRÆPARATIONEM, VIRES ET VSVM MEDICVM.

I. SVCCINVM eſt bitumen minerale, durum, grato odore balſamico, colore plerumque flavo, flaveſcente, aut albo, ſubrubro &c., & eminente vi electrica præditum, quod maxima ex parte e *petroleo*, per *vaporem* aut *tenuem liquorem aqueo-acidulum vitriolicæ proſapiæ* coagulato, conſtat.

II. Oleum, ſicca deſtillatione e ſuccino expulſum, ex parte ſubtilioris, ex parte craſſioris indolis eſt. Illud in alcohole ſolvitur, hoc autem ſolutionem in laudato menſtruo reſpuit. Prodit quoque ſub deſtillatione primo oleum clarius, levius, volatilius, flaveſcens, ſuccedit rubicundum, tandemque craſſius multo, gravius, ex brunno nigricans, ignis ſcilicet gradibus debite obſervatis, expellitur.

III. Oleum ſuccini aliquoties rectificatum, ad guttulas aliquot propinatum, locum ſibi inter medicamenta roborantia, nervina, cephalica, diſcutientia, carminativa, diuretica, & uterina vindicat; caute tamen, præſertim in calculo & urinæ ſuppreſſione, cum uſu ejus mercandum, quum valde calidum pharmacum ſit, quod motus in ſolidis ac fluidis nimium perſæpe ſuſcitat. Externe ingreditur unguenta ac linimenta roborantia, nervina, carminativa & lithontriptica, ligamentis articulationum

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0241-1 DFG

debilitatis, nec minus ſpinæ dorſi in epilepſia, abdomini in colica, cardialgia, diarrhœa &c., ut & regioni lumbari in dyſuria & calculo adplicanda. Deſtillandi methodus ſupra deſcripta etiam adhiberi poteſt in deſtillatione oleorum hujus commatis ex *ambra*, *myrrha*, *tacamahaca*, *gummi benzoino*, *ammoniaco*, *maſtiche*, ac reliquis bituminoſis mineralibus, & reſinoſis atque gummeo-reſinoſis vegetabilibus. Monendum ſaltem, iis, quæ ſub deſtillatione notabilius expanduntur, ſemper arenam miſcendam, vel ea tamen, ſi quis naturam & principia eorum conſtitutiva exactius explorare velit, minori quantitate retortis capacibus immittenda eſſe, ne expanſa collum obſtruant. Vires oleorum hujus cenſus diverſorum ſpecificæ, conſiderata ſimplicium natura & virtute ſpecifica, medico rationali & in materia medica ſtricte ſic dicta, prout decet, verſato, facile patebunt.

OLEVM CERÆ.

IMPLEATVR retortæ vitreæ, arenæ deinceps imponendæ, pars dimidia cera pura, duriuſcula & in fruſtula diſſecta, poſteaque tantum arenæ puriſſimæ addatur, ut retorta pene ad collum uſque repleatur: Quo facto, arenæ balneo ignis primo lenior ſubſternatur, ut retorta incaleſcàt paullatim, & cera liqueſcens cum arena probe miſceatur, deinde, igne per gradus aucto, inſtituatur deſtillatio; ſic primo aqua acidula, magis ſucceſſive magisque ſpirituoſa, ingrati odoris, prodit, eademque expulſa, reſidua materia mollis ac quaſi butyracea ſub olei quidem forma, igne aucto, tranſcendit, aſt refrigerata denuo butyri inſtar coagulatur: Quare

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0242-7 DFG

destillationi per se rursus subjicienda, ac toties e munda retorta evocanda est, donec acidum coagulans ac phlegma, adhuc inhærens, penitus separatum, & materia pinguis butyracea ad olei clari formam atque liquiditatem perducta fuerit. LEMERY olei fluidi unciam unam & drachmas sex ex ceræ unciis octo obtinuit; reliquum phlegma acidum atque spirituosum erat. *a*)

OLEVM ceræ, ut & mollis & albescens materia butyracea, quæ obtinetur destillatione, naturam possident temperatissimam, &, sub forma unguenti externe adplicata, egregie partes exsiccatas, duras, strictas, emolliunt & relaxant, dolores mitigant, solida erosa, immo ipsos denudatos nervos, demulcent, cutem, labia oris & maxime papillas mammarum, si fissuris corripiantur, defendunt ac leniunt, & singularem quoque virtutem anodynam in hæmorrhoidum dolore atroci, a valde tumidis venarum nodis seu varicibus oborto, exserunt.

OLEVM SANGVINIS.

RECIPE Sanguinem bovinum, in furno penitus exsiccatum, & in frustula diffractum, ac tantum de eo in retortam vitream aut terream loricatam immitte, ut quarta circiter vel tertia pars impleatur. Retortam vitream arenæ balneo, terream loricatam autem igni aperto carbonum impone, & ignis gradu sensim ac provide aucto, primo

a) Vid. *Hist. de l'Acad. des Sciences A. 1708.*

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0243-2 DFG

phlegma, deinde ſal volatile cum oleo ſubtiliori, tandemque oleum craſſum nigricans in receptaculum capaciſſimum, & retortæ, roſtro intermedio, adplicatum, expelle. In retorta terra nigra, levis ac ſpongioſa remanet, quæ longe majus, quam antea ſanguis, ſpatium occupat, & plerumque ad collum uſque pertingit. Sanguis enim, admoto igne, præprimis auctiori, valde expanditur, & cum violentæ rupturæ periculo, ſi juſto major ſanguinis exſiccati quantitas retortæ injecta fuerit, retortæ collum obſtruit, adeoque impedit, quominus ſpiritus volatilis ac valde elaſticus exire queat: Hinc ſemper in hujus ſpiritus deſtillatione ſumma cura proſpiciendum erit, ut modica ſaltem ſanguinis exſiccati quantitas retortæ injiciatur, & deinde quoque blandus ignis tamdiu adhibeatur, donec ſpiritus ſubtiliores expulſi fuerint. Oleum, peracta deſtillatione, a ſpiritu urinoſo ac ſale volatili, more conſueto, & quidem optime beneficio chartæ bibulæ, aqua prius humectatæ, ſeparatur, & deinde vel cum, vel ſine additamentis, ſemel vel aliquoties rectificatur. Si rectificatio, uti ſupra pridem dictum, ſæpius repetatur, tandem limpidum evadit, gratiorem odorem atque ſaporem conſequitur, & viribus iisdem, quibus *oleum animale* DIPPELII inſtructum creditur, pollet.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0244-8 DFG

OLEVM hoc, nondum rectificatum, per se interne rarissime exhibetur, sed ad paucas guttulas, in spiritu vini rectificatissimo solvitur, & tinctura inde enata in morbis, in quibus fortiora sudorifera prosunt, ad 30. 40. 50. guttas, propinatur. Externe ulceribus impuris abstergendi fine illinitur, &, æque ac oleum cornu cervi, eboris &c., cum balsamo Peruviano mixtum, non contemnendum unguentum travmaticum, quod b. WEDELIVS quondam magni æstimavit, & suum vocavit *balsamum fœtidum*, constituit. Methodo descripta reliqua pariter olea empyrevmatica ex animantium partibus eliciuntur, apud ossa tamen, cornua, dentes, ungulas & alia subjecta duriora atque compactiora tam adcurato ignis regimine non opus est, quia expandi, adeoque retortæ collum obstruere nequeunt: Possunt quoque retortæ terreæ loricatæ, quæ ad horum destillationem semper necessariæ sunt, altius ac ferme ad collum usque dissectorum ossium frustulis repleri. Olea hæc, quod adhuc addendum est, natura ac viribus parum vel nihil distincta inveniuntur, & alterum proinde alteri, immo oleum *sanguinis* aut *cornu cervi* oleo *ungulæ alcis*, *cranii humani*, *eboris*, *lumbricorum terrestrium* &c., in praxi medica commode substitui potest. Errant enim, qui unicuique distinctas plane & specificas vires medicas inhærere, opinantur.

OLEVM ANIMALE DIPPELII.

PRÆPARATIO hujus olei sola absolvitur destillatione repetita: Recipitur nimirum major quantitas olei empyrevmatici, methodo prædicta e siccato sanguine cervino prolecti, & secundum inventoris præscri-

ptum bis decies, vel ad minimum duodecies ex retorta vitrea munda, absque ullo additamento, in receptaculum expellitur, ut hoc modo impuritatibus crassioribus terreo-fuliginosis, nec non phlegmate inhærente ac sale volatili urinoso perfecte liberetur, & spirituosam plane subtilitatem, mobilitatem ac penetrabilitatem nanciscatur. Post destillationem quamcunque fæces quædam, sub primis rectificationibus magis fluidæ ac nigricantes, sub posterioribus vero sicciores atque subfuscæ resinoso-piceæ, in retortæ fundo remanent; hinc semper ad novam destillationem etiam nova retorta adhibenda, vel semel adhibita prius optime repurganda est.

NOTANDA
CIRCA
NATVRAM, VIRES ET VSVM
MEDICVM.

I. Oleum hoc, uti dictum fuit, æque ac quævis alia olea empyrevmatica, destillatione sicca rectificata, semper materiam quandam impuram in retorta relinquit, etiamsi destillatio centies repetatur; unde quacunque etiam olei Dippeliani destillatione ad finem vergente, adcuratum ignis regimen necessarium est, ne, adhibito justo majori ignis gradu, fæces, præsertim adhuc fluidæ aut semifluidæ nigricantes, simul transvehantur, & olei limpiditatem rursus corrumpant.

II. Sub diuturna ignis actione & creberrima hujus olei translatione moleculæ magis magisque resolvuntur, sensim-

ſenſimque igitur ſubtiliores æque ac mobiliores evadunt: Quare quo ſæpius hoc liquidum oleoſum deſtillatur, eo majorem quoque penetrandi facultatem, eoque pariter eminentiores vires attenuantes, anodynas, ſedativas, antiſpaſmodicas, antifebriles &c. adquirit.

III. Acrem ac valde penetrantem ſaporem, & ſatis penetrantem quoque odorem ſpirituoſo - oleoſus hic liquor obtinet, in utroque tamen aliqua prægreſſi empyrevmatis veſtigia ſuperſunt. Si diu quoque adſervatur, aut aëri ſæpius in vitrum acceſſus patet, ſubfuſco rurſus colore, licet initio limpidiſſimus fuerit, tingitur & ob hanc ideo rationem per intervalla deſtillatione nova, ſemel vel bis iterata, ad priſtinam puritatem ac limpiditatem reducendus eſt.

IV. Eximia hoc oleum virtute anodyna, ſicuti antea pridem dixi, nec minus antiſpaſmodica, reſolvente, ſudorifera & ſpecifica prorſus antifebrili gaudere creditur; hinc iſtud miros quoque effectus in febribus intermittentibus, præſertim rebellibus quartanis, nec minus in epilepſia, arthritide vaga, podagra, calculo, obſtructionibus viſcerum & tumoribus frigidis edere, medicorum multi perhibent. Notatu quoque dignum eſt, poſt adſumtionem ejus paullo largiorem, præter fortem ſudorem, perſæpe ſomnum pariter ſatis diuturnum atque profundum ſuperveniré. Exhibetur in vino aut alio vehiculo ad guttas 10. 20. 30.

CAPVT III.

DE OLEIS ESSENTIALIBVS EXPRESSIS, COCTIS, ET INFVSIS.

§. I.

AD ALTERAM oleorum eſſentialium claſſem genericam pertinent OLEA VNCTVOSA, ſeu VNGVINOSA, ab aliis etiam

pinguia & *ſebacea* dicta. Valdopere hæc, indole, proprietatibus ac viribus medicis, ab ætnereis inveniuntur diſtincta. Ætherea enim fragrantiſſimum ſpargunt odorem, & in aëre libero, præprimis calore accedente, in auras, in effluvia prius reſoluta tenerrima, maximam partem auffugiunt, ſapore præterea pollent acri, urente, igneo, & cuti teneriori, aliisque partibus corporis ſenſibilioribus adplicata, eas exſiccant, ſtringunt, arrodunt, & cum dolore quaſi adurunt; Vnguinoſa contra linguæ ſaporem blandum atque ſubdulcem imprimunt, debilem ſpirant odorem, in vaſis apertis, absque ſingulari partium jactura, ſatis diu perdurant, & cutem ac ſolida quævis in corpore humano humectant, emolliunt, lubricant, partes eroſas demulcent & dolores mitigant. Hæc ultima tamen primario de recentibus intelligenda erunt: Temperatiſſima enim temporis progreſſu, præprimis ſi in loco adſerventur calido, acriora evadunt ac rancida, & multum proinde de blanda ſua indole & demulcente virtute amittunt.

§. II.

EX IISDEM quidem principiis, quæ olei ætherei mixtionem ingrediuntur, olea unguinoſa conſtant, craſſioribus tamen gaudent moleculis, & terrea ſubſtantia largius inſtructa ſunt; quod præcipua etiam cauſſa

esse videtur, cur tenaciora, spissiora, immobiliora, torpidiora, existant, cur saturatiorem incensa flammam exhibeant, & copiosiorem ac crassiorem fumum atque fuliginem eructent, cur denique solutionem in spiritibus inflammabilibus respuant. Purior nihilosecius atque volatilior indoles ipsis repetita destillatione & abstractione super calcem, aut lateres contusos conciliari potest, adeo, ut propius tandem ad olei ætherei indolem atque subtilitatem accedant. Quod nonnulla autem, v. g. oleum lini & napi sylvestris, digestione cum aqua in vase plumbeo, uti D. D. DEGNERVS aliquando promittebat, *a*) ingratiori suo odore & sapore penitus liberari, & in oleum olivarum, vel eidem tamen simillimum, mutari possint, ulteriori experientia neutiquam comprobatum fuit. *b*)

§. III.

PRÆ RELIQVIS plantarum partibus fructus quidam ac semina, v. g. *amygdala dulcia*, *olivæ*, *pistacia*, *nuces juglandes*, *nuces pini sativæ*, *nuces been*, *semina lini*, *cannabis*, *papaveris*, *napi sylvestris*, *sesami* &c., oleo temperato unguinoso valde turgida sunt, quod inde, si cilicio includantur, torcularis ope exprimitur, vel etiam coctione

a) Vid. *Annal. Wratislaviens. A. 1725. p. 208.*
b) Vid. *Miscell. Soc. Reg. Berolinens. T. IV. p. 322.*

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0249-0 DFG

cum aqua ſeparatur. Expreſſioni perſæpe lenis toſtio præmittitur, ut ſeparatio ſit facilior, ac plus colligatur olei; at iſtud illico hac ratione acredinem quandam contrahit, ac multum de nativa ſua indole temperata amittit. Id nonnihil quoque metuendum eſt, ſi illud ex fructibus & ſeminibus, groſſiuſcule contuſis, coctione in veſica, cucurbita, vel olla peragenda, elicitur. Coctioni igitur expreſſio, absque prævia toſtione inſtituta, præferri meretur, etiamſi adhibita priori plus olei obtineatur, quod aquæ innatans ſucceſſive cochleari, vel una etiam vice, ſi coctio in cucurbita aut veſica inſtituta fuit, aufferendum eſt. Curandum ſaltem, ut ſemper fructus ac ſemina recentiora ac nondum rancida expreſſioni ſubjiciantur.

§. IV.

PRÆTER memorata olea expreſſa unguinoſa ac temperatiſſima, in officinis quoque proſtant *olea aromatica*, *balſamica*, *calidæ indolis*, quæ pariter preſſu e *nuce myriſtica*, *caryophyllis aromaticis*, *mace*, *baccis lauri*, & ſimilibus ſeparantur: At illa hic nullum plane locum inveniunt, ſed, ob indolem & virtutem analogam, ad ætherea jure meliori referuntur. Quod vero *oleum ovorum* attinet, quod animale regnum ſuppeditat, & ex vitellis ovorum, coctione induratis, exem-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0250-1 DFG

tis, & leniter aſſatis exprimitur, iſtud unguinoſis temperatis omnino adjungi meretur.

§. V.

OLEA expreſſa & cocta unguinoſa recentiora animantium corpora nutriunt, partes eorum ſolidas, duras, exſiccatas, rigidas, nimium tenſas atque ſtrictas, motu blando & inſenſibili in poros penetrando, humectant & emolliunt, eroſas demulcent & a corporum rodentium vellicatione defendunt, acrimoniam ſalinam quamcunque, obtundendo & involvendo, temperant, fluida indurata & exſiccata lubricant, dolores atque ſpaſmos mitigant, & proinde in variis adfectibus ſpaſmodicis & convulſivis, vigente præprimis paroxyſmo, itemque in eroſione meatuum, ab acrimonia ſalina aut veneno corroſivo producta, nec minus in calculo, tuſſi acri, raucedine, aſperitate faucium, ſiccitate & pertinaci inteſtinorum obſtructione, induratione fæcum alvinarum, aridura ac rigiditate ligamentorum, tumoribus duris calloſis, eſcharis, fiſſuris mammarum, labiorum, cutis, & in compluribus aliis morbis, vel internum, vel externum uſum inveniunt.

§. VI.

AD OLEA *infuſa*, quorum multa, tum ſimpliciora, tum magis compoſita, in officinis proſtant, conſueto more paranda, primario

olea expressa & cocta unguinosa requiruntur. Hæc enim menstrui munere perfunguntur, &, variis speciebus superfusa, digestionis lenissimæ ope, specifica quædam principia activa ex illis extrahunt: Vnde fit, ut majorem postea activitatem, vel novas plane vires sortiantur, quæ, considerata ingredientium natura, facillime determinari possunt.

OLEA EXPRESSA, COCTA ET INFVSA VSITATIORA.

Oleum expressum olivarum.
- *amygdal. dulcium.*
- - *lini.*
- - *sesami*
- - *napi sylvestris.*
- - *cannabis.*
- - *nucum juglandium.*
- - *nucum been.*
- - *sem papaveris.*
- - *hyoscyami e seminibus.*
- - *ovorum.*

Oleum cacao.
- *infus. absinthii.*
- - *anethi.*
- - *capparum.*

Oleum infus. chamæmelinum.
- - *cheiri.*
- - *hyperici.*
- - *liliorum alborum.*
- - *lumbricorum terrestr.*
- - *mastichinum.*
- - *menthæ.*
- - *nymphææ.*
- - *populneum.*
- - *rosarum.*
- - *rutæ.*
- - *scorpionum.*
- - *flor. verbasci.*
- - *castorei.*

OLEVM AMYGDALARVM DVLCIVM EXPRESSVM.

REC. Amygdalarum dulcium recentium, aut nondum tamen rancidarum, quantum placet. Excorticatas ac denuo sine igne siccatas contunde, & cilicio inclusas, prelo

exprime, idque ſucceſſive, donec omne, quod ineſt, oleum ſejunctum fuerit.

OLEUM hoc, recentiſſime expreſſum, egregium medicamentum anodynum, antiſpaſmodicum, emolliens, temperans atque demulcens eſt, & frequentiſſime baſin atque excipiens præbet electuariis, interne in eroſione faucium, ventriculi & inteſtinorum, nec minus in torminibus ventris, paroxyſmo hypochondriaco, hyſterico & nephritico, pertinaci obſtructione alvi, induratione excrementorum, cardialgia & colica ſpaſmodica, paſſione iliaca, ictero, tuſſi, raucedine, aſthmate, & multis aliis morbis, cochleatim & per intervalla, demulcendi, temperandi & emolliendi fine, exhibendis. Externe unguenta & linimenta emollientia & anodyna ingreditur. Eodem modo, ſine prævia tamen excorticatione, etiam *Olea ex ſeminibus papaveris, ſeſami, lini, hyoſcyami & nucibus juglandibus* exprimuntur: Monendum ſaltem, horum nonnulla, v. g. ſemina lini, immo ipſa amygdala, interdum ante olei expreſſionem leniori ſubmitti toſtioni, ut plus olei largiantur. Oleum hyoſcyami externum duntaxat uſum habet, &, unguentis atque emplaſtris additum, vires anodynas, paregoricas & demulcentes exſerit. Oleum ſeminis ſeſami atque papaveris virtute emolliente, demulcente, nutriente & anodyna inſtructum eſt. Oleum lini emollit atque demulcet, & oleum nucum juglandium, quoad naturam & vires cum oleo amygdalarum dulcium convenit, & aliqua etiam virtute inebriante donatum creditur.

OLEVM NVCVM BEEN SIVE BEHEN.

OLEVM hoc in Malabaria, inſula Ceylona, Arabia & Ægypto ex nucibus Behen

ſeu glandibus unguentariis, quas in Materia medica uberius deſcripſi, exprimitur. Nuculæ hæ, ablatis corticibus, albæ, valde pingues & oleo unguinoſo tam turgidæ ſunt, ut una earum libra civilis quatuor propemodum olei uncias largiatur. Oleum expreſſum aquæ inſtar limpidum, ſatis fluidum, ac ſolo duntaxat ſapore & odore pingui donatum eſt.

INTERNE rariſſime vel nunquam in uſum trahitur, externe autem interdum ſub linimenti forma ad ſcabiem aliaque cutis vitia abigenda adhibetur, & ſæpius adhuc in noſtris non minus, quam orientalibus regionibus unguentorum ac balſamorum ſuaveolentium præparationi impenditur, immo a fraudulentis haud raro genuinis oleis æthereis admiſcetur.

OLEVM OVORVM EXPRESSVM.

REC. Ovorum recentium ad duritiem coctorum numero centum. Vitellos exemtos & comminutos leni igne in ſartagine aſſa, lenem hanc toſtionem ſub continua cum ſpatula agitatione tamdiu continuando, donec vitelli ruſſeſcere, & oleoſa materia exſudare incipiat; quo viſo, vitellos, cilicio incluſos, prelo ſubjice, & oleum preſſione elice.

OLEVM hoc, adhibita toſtione leniſſima paratum, & adhuc recens, medicamentum demulcens externum præbet, quod perſæpe in fiſſuris cutis, labiorum, mammarum, nec minus in ſerpigine, impeti-

gine, ambustis, & doloribus hæmorrhoidalibus cum fructu adplicatur.

OLEVM SEV VVLGO ITA DICTVM BVTYRVM CACAO.

NVCLEI cacao, in sartagine leniter torrefacti & a cortice prius, quantum fieri potest, purgati, in mola versatili, aut mortario calefacto, vel etiam in tabula marmorea, nonnihil excavata, lapide calente subtiliter teruntur, ac postmodum cum octo aquæ puræ fontanæ partibus in olla munda coquuntur; sic sensim sub protracta aquæ ebullitione oleum subflavo - viridiusculum ad superficiem adsurgit, ibidemque coctione cessante aliquandiu relictum, vel inde, quod melius censeo, cochleari statim ablatum & in aliud vasculum transfusum, intra breve tempus in massam solidam, sevo animali consistentia, colore albicante, ac toto habitu externo simillimam, & sapore dulci ac valde pingui, odore autem debili, molliusculo, nec ingrato præditam, indurescit. Omnibus rite peractis, quantitas, ex una nucleorum libra separata, semper ad aliquot uncias pondere adscendit. Post collectionem iterato utplurimum aqua calida abluitur, ut majorem puritatem, candidioremque colorem adquirat.

EXIMIA hoc butyrum, vel rectius sevum vegetabile virtute demulcente gaudet, & interdum ideo cum emolumento insigni in adfectibus spasmodicis, dolore

nephritico, pleuritide, phthisi, tussi acri & pluribus morbis aliis, a magna humorum acrimonia potissimum oriundis, in usum trahi potest. Probe tamen notari oportet, ab usu ejus justo largiori ac protractiori abstinendum esse, ne ob nimiam pinguitudinem suam liquorem gastricum plane obtundat, & sic appetentiæ ac digestionis vigorem dejiciat, noxasque alias, quas alibi *a*) fusius exposui, corpori inferat. Exhibetur plerumque cum jusculo quodam, aut lacte calido, aut infuso theæ vel coffee a drachma una ad duas. Externe leniendis hæmorrhoidum cœcarum doloribus & demulcendis sanandisque mammarum ac labiorum fissuris inservit, immo clysteribus demulcentibus & unguentis cosmeticis addi potest.

OLEVM INFVSVM CHAMAEMELINVM.

REC. Florum recentium chamomillæ vulgaris libram unam, olei communis puri libras tres. Oleum, floribus aliquantulum contritis superfusum, leni digestioni in loco temperate calido committatur per triduum vel quatriduum, deinde coquatur, donec prunis insperfum non amplius strideat, posteaque coletur, & ad usum reponatur.

EXTERNE emolliendi fine partibus induratis, exsiccatis, dolentibus & spasmodice constrictis adplicatur, & alia pariter unguenta, & ipsos persæpe clysteres emollientes, demulcentes, & carminativos ingreditur. Cum eodem oleo communi, quod expressione e seminibus lini aut napi sylvestris elicitur, etiam *Olea florum cheiri*, *hyperici*, *herbæ menthæ crispæ* & *scorpionum*, simili prorsus modo, parantur.

a) In *Fundamentis Materiæ med. Edit. novæ T. I. Sect. IV. Cap. VII. p. 221.*

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0256-5 DFG

Oleum cheiri non tantum anodynum, ſed etiam reſolvens creditur remedium, & ideo nonnunquam duris uteri tumoribus, ut & hypochondriis in hepatis & lienis obſtructione atque duritie illinitur: An vero etiam ad menſes & fœtum mortuum pellendos ſingulare quid conferre poſſit, valde adhuc dubito, quum virtus olei emolliens virtutem florum reſolventem & diſcutientem longe ſuperare videtur. Oleum florum hyperici eſt vulnerarium externum, & a quibusdam quoque, ob virtutem eandem ut & aliquam anthelminticam, interne exhibetur. Oleum menthæ criſpæ vel per ſe abdomini & ſcrobiculo cordis illinitur in colica & cardialgia, vel alia etiam unguenta carminativa ingreditur. Oleum ſcorpionum denique, externe uſurpatum, opem præcipue in dolore nephritico, calculo, ſuppreſſione urinæ, & morſu atque ictu animalium venenatorum ferre creditur, & ideo etiam in morbis prioribus lumbis, pubi, perinæo illinitur, aut in urethram injicitur, in caſu poſteriori autem ipſa pars, ictu aut morſu vulnerata, eodem inungitur.

OLEVM ABSINTHII INFVSVM ATQVE COCTVM.

REC. Summitatum abſinthii recentis conquaſſatarum libram unam, foliorum roſarum rubrarum unciam dimidiam, olei olivarum clari libras tres. Macerentur in loco temperate calido, vel ad ſolem, per triduum, deinde coquantur, donec oleum prunis inſperſum non amplius ſtridorem excitet, tunc coletur & ſervetur.

OB aliquas vires diſcutientes atque carminativas abdomini in torminibus ventris & variis adfectibus

flatulentis illinitur, & ſubinde etiam clyſmata, in colica, aut ad vermes inteſtinorum enecandos & expellendos immittenda, ingreditur. Simili adhibita methodo etiam cum oleo olivarum parantur *Oleum roſarum*, *foliorum* ac *florum anethi*, *flor. liliorum alborum*, *florum nymphææ*, *foliorum rutæ*, *florum verbaſci*, & *gemmarum populi nigræ*. Oleum infuſum *anethi* clyſteribus, urgente dolore colico atque nephritico injiciendis, additur, & ſubinde pariter ſpina dorſi, & aliæ partes in convulſionibus & ſpaſmis illo inunguntur. Oleum *liliorum alborum* eſt externum emolliens & paregoricum, quod clyſteribus miſcetur, vel partibus emolliendis illitu adplicatur. Oleum *nymphææ* virtute anodyna, hypnotica & refrigerante pollere creditur, & ideo temporibus in agrypnia, & pubi in tentigine venerea illinitur. Oleum *rutæ*, abdomini illitum, vel etiam clyſteribus additum, vires carminativas & anthelminticas exſerit. Oleum *florum verbaſci* vi anodyna gaudet, & externe adplicatum ſpecifice dolentibus hæmorrhoidibus medetur. Oleum *populneum* ad leniendos dolores & ſpaſmos commendatur. In genere tamen monendum eſt, virtutem emollientem & demulcentem in ſingulis hiſce oleis ſemper reliquis virtutibus ſpecificis ſuperiorem eſſe.

OLEVM LVMBRICORVM INFVSVM ATQVE COCTVM.

REC. Lumbricorum terreſtrium, ſtupa purgatorum, libram dimidiam. Vino lotis adfundantur olei roſati libræ duæ, coquantur igne moderato ad humidi conſumtionem, & oleum colatum ſervetur.

EXTERNE partibus, ſpaſmo aut convulſione vexatis, illinitur, & a nonnullis pariter interne tan-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0258-7 DFG

quam insigne commendatur vulnerarium; quæ postrema tamen virtus singularis, si revera in eo deprehenditur, non lumbricis, sed oleo rosato tribuenda videtur. Ad normam olei lumbricorum etiam *Oleum mastichinum* paratur, præterquam, quod coctio non adeo diu protrahenda sit, ne partes balsamicæ diuturniori exhalatione nimium consumantur.

OLEVM CAPPARVM.

REC. Corticum radicum capparum unciam unam, corticum tamarisci, radicum cyperi, herbæ ceterach, seminis agni casti, florum tamarisci ana drachmas duas, foliorum rutæ drachmam unam. Pulverisatis, & aceto irroratis olei olivarum puri libra una superfundatur, coquantur ad humidi consumtionem, & deinde oleum colatum & expressum servetur.

OLEVM hoc externe illitum aliquantulum roborat, & eodem quoque hypochondria ad inflationes & spasmos mitigandos inunguntur.

OLEVM CASTOREI.

REC. Castorei, cassiæ ligneæ, costi, croci, cubebarum, euphorbii, spicæ nardi Indicæ, galbani, opopanacis, styracis calamitæ ana drachmas duas, cyperi, piperis longi & nigri, pyrethri, sabinæ, schœnanthi ana drachmas duas & semissem, vini albi generosi libras duas, olei olivarum purissimi libras tres. Galbanum & opopanax seorsim in vino solvuntur, & soluta per linteum

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-146875-p0259-5 DFG

exprimuntur, reliqua, in pulverem redacta tenuissimum, cum oleo & vino, ad plenariam vini consumtionem, coquuntur. Monendum tamen, additis resinis seorsim solutis, mixta sæpius spatula agitanda esse, ne gummi-resinæ denuo ab oleo secedant.

AD OLEA roborantia, nervina, antispasmodica & carminativa pertinet, & proinde membris paralyticis, rigidis, & convulsione correptis, ut & abdomini in adfectibus flatulentis, torminibus ventris, dysenteria &c. illinitur.

SECTIO IV.

DE AQVIS DESTILLATIS, *ET ALIIS LIQVORIBVS* MEDICATIS.

CAPVT I.

DE AQVIS DESTILLATIS.

§. I.

AQVÆ DESTILLATÆ MEDICÆ, quæ solæ hoc loco tractationis objectum constituunt, vel *simplices* sunt vel *compositæ*, & hæ iterum, æque ac illæ, intuitu scilicet vehiculi, vel *mere aqueæ*, vel *aqueo-vinosæ*. Ad præparandas simplices, præter aquam fontanam aut fluvialem puram, vel vino